

СЛОВО ПРОСВІТИ

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК

16 (445), 17—23 квітня 2008

Фото Олесь Дмитренко

ПРО ЯКІСТЬ СПІВУ І ЯКІСТЬ ЖИТТЯ

Павло МУРАВСЬКИЙ, професор Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського, народний артист України, лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка

Чистота в інтонуванні повинна стати бажанням чистоти в житті. Потрібно всім нам до неї прагнути.

Найкращий спів — це чистий спів, який можна порівняти з чистою водою чи повітрям. Різниця в тому, що брудну воду і нечисте повітря легко виявити, а спів — важко. Можна співати нечисто, між нотами, навіть фальшиво, і вважати, що це справжнє мистецтво. Але щоб такого не сталося, завжди треба мати перед собою якийсь виконавський зразок. Він може бути сольний або гуртовий, наприклад вокалісти Б. Гмиря, І. Козловський, М. Литвиненко-Вольгемут, З. Гайдай, Ф. Шалаяпін, А. Нежданова, Л. Паваротті, М. Кабальє; скрипалі Д. Ойстрах і М. Коган; Лондонський, Паризький, Берлінський, Віденський симфонічні оркестри, Італійська опера та інші.

З власного досвіду знаю, що чистим академічним співом можна навіть хворих лікувати. На підтвердження мені випало слухати виступи лікарів на медичному форумі, які для прикладу назвали хор Київської консерваторії, яким я тоді диригував.

Як же досягти чистоти співу? Передусім треба полюбити твір. А щоб полюбити хоролий твір, слід знайти красу в кожній окремо заспіваній ноті. Треба налаштувати себе на чистоту внутрішньо. А техніка — то вже другорядний, зовнішній бік. Оволодівши технікою диригування, не можна вважати себе досконалим майстром хорової спеціальності. Техніка диригування — лише засіб до опанування вершин цього фаху. Були випадки, коли музиканти, не маючи освіти, ставали диригентами світо-

вого рівня. Хто хоче стати диригентом, фахівцем високого класу, мусить наполегливо, систематично працювати над удосконаленням цього фаху, не менш, ніж працюють скрипалі й піаністи. Пояснювати співакам треба не словами, а професійно заспіваною нотою або фразою. Професійним хором можуть керувати диригенти різного професійного рівня, бо хор завжди звучатиме професійно. А погано підготовлений хор професійно не заспіває навіть тоді, коли ним диригуватиме досвідчений, талановитий диригент.

Про якість у сільському господарстві й промисловості можна прочитати у пресі, почути на радіо й телебаченні, але нічого такого не відбувається у виконавському музичному мистецтві.

Пам'ятаю музичне мистецтво тридцятих, сорокових років. Тоді, як і зараз, існували різні музичні жанри. Але виховна музика — оперна, симфонічна, хорова — завжди була попереду, виховувала і збагачувала людські душі. А естрадна музика рухалася слідом і розважала вихованих людей (К. Шульженко, Л. Утьосов).

А зараз усе навпаки: естрадна музика вийшла на "передову", а виховна залишилась у "тилу". Завдяки мікрофонам на концертну сцену вийшли безголосі. Ця естрада супроводжується такими (іноді непристойними) рухами, що її уже сприймаєш не слухом, а очима — як танці.

У п'ятдесятих роках у районному центрі Бібрка Львівської області був симфонічний оркестр, який складався з музикантів району, а на репетиції приїжджав диригент зі Львова. Той оркестр виконував твори такої складності, як і державний.

Дітям спорту вдається впливати на керівництво країни, і тепер у школі запровадили уроки футболу. Нема заперечень, це добра справа. Але було б значно біль-

ше користі для України, якби у школах запровадили нотну грамоту. За чотири роки діти читали б ноти, як книжку, а в нашій країні з'явилися б професійні дуети, тріо, квартети, ансамблі, хори й оркестри. У нас була б можливість уже в ранньому віці виявляти талановитих дітей і створювали для їхнього творчого розвитку відповідні умови.

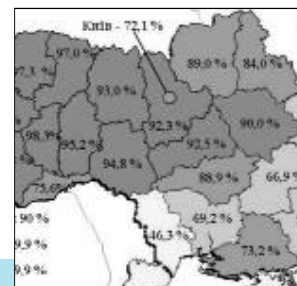
В Україні багато рідкісних, прекрасних голосів, але не вистачає музичних керівників. Часто їхній професійний рівень настільки низький, що вони не здатні оцінити соліста або колектив. Тому талановиті люди, не дочекавшись відповідної роботи, виїждять за межі України. Там вони співають, грають, диригують не для України, а для інших країн.

Нині професійне виконавське мистецтво зрівнялося з самодіяльним. Різниця в тому, що професійні співаки співають за гроші, а самодіяльні — за бажанням. В Україні багато кваліфікованих істориків, теоретиків музичного мистецтва, їм би і взяти під свій експертний контроль виконавське мистецтво. Тоді з'явилися б правдиві оцінки, не було б захвалювання.

Нам слід розв'язати ще одну важливу проблему музичного мистецтва. Люди, які хочуть вивчити пісню, майже завжди користуються фортепіано (піаніно, роялем). Цих інструментів у містах і селах України тисячі, але майже всі вони неналагоджені, а це дуже шкодить розвитку музичного слуху. Таке становище можна виправити, якщо на диригентсько-хорових факультетах Національної музичної академії та інших вищих музичних навчальних закладів запровадити спецкурс налагодження фортепіано. Випускники самі налагоджували б інструменти й у творчій роботі користувалися б їхнім чистим звучанням. Це

Закінчення на с. 14

ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ БЕЗ ЕТНІЧНИХ ОЗНАК

3

ЗЕМЕЛЬНІ ДРАМИ

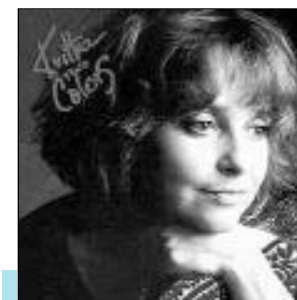
4

МОЛОДЬ ОБИРАЄ УКРАЇНСЬКУ

7

ЇЇ ГОЛОС ЧУЛИ МІЛЬЯРДИ СЛУХАЧІВ

8

Добровільні пожертви
"На Кобзареву Церкву":
МБФ "Українська Родина"
Р/р № 26045200145101
в Подільській філії АКБ "Київ",
МФО 320401 ЗКПО 21709106

“Запам’ятати їхні свідчення про страхіття Голодомору і донести до нащадків”.

ГЕНОЦИД

«ДУЖЕ ЛЮБЛЮ СВОЄ СЕЛО...»

Надія Єфремівна Іванова — активна просвітянка. Усе життя працювала бухгалтером, спочатку в колгоспі рідного села Шутенька Новоукраїнського району, потім в установах Кіровограда. Ця літня жінка (уже дев’ятий десяток розміняла) — автор “Книги пам’яті” свого села.

Альбом з її спогадами я показала своїй мамі — як приклад, і попросила написати спогади про пережите, про рід. І мама написала. Майже через рік її не стало. Тож приклад Надії Єфремівни став запорукою того, що мої діти входять у життя, читаючи бабусині спогади.

Н. Є. Іванова не лише пише спогади. З її ініціативи у рідному селі на місці, де ховали померлих від голоду в 1932—33 роках, односельці насипали могилу і встановили хрест із таблицею, де перелічено усіх поіменно...

Про людську пам’ять, про уроки історії — наша розмова з Надією Єфремівною Івановою.

Світлана ОРЕЛ,
м. Кіровоград

— Першим Вашим кроком у справі збереження пам’яті про земляків стало створення “Книги пам’яті села Шутенька Новоукраїнського району”. Чому вирішили цим зайнятися?

— Дуже люблю своє село, знаю кожну хату (Шутенька — невелике село, за моєї молодості у ньому було 60 дворів). Дуже хотілося залишити пам’ять про село, бо вже тоді воно почало занепадати. Зараз залишилося всього п’ять хат.

До того ж, у кінці 80-х наша інтелігенція, письменники порушили питання про потребу відродження пам’яті про страшні жертви, які поніс наш народ у 1932—33 роках. Тож ми з односельцями Володимиром Лихолітом та Грицьком Громком обійшли всі двори (тоді ще трохи жителів у селі лишалось), збирали спогади не тільки про Голодомор, а й про війну і довоєнну історію. Уточнили прізвища людей, які загинули від голоду. У нашому невеликому селі, де на той час мешкало близько 200 осіб, таких виявилося 72. Вісім сімей вимерло зовсім, до однієї людини. У їхні хати відразу ж заселили сім’ї росіян, як вони розповідали, їх присилували переїздити у наші степи. Вони звикли жити в лісовій зоні, мали добротні дерев’яні хати, а тут — мазанки, з глиняною долівкою, і щоб протопити хату, треба наламати сухого бур’яну. Шість сімей помандрувало десь далі, з приїжджих залишилися тільки дві родини. Вони й розповіли, як не хотіли їхати туди, де люди вимерли з голоду.

— А Ви пам’ятаєте той час?

— Мені було сім років. Може, я тоді ще чогось не розуміла, але і в душу, і в пам’ять глибоко запав епізод, як до нашої хати прийшла “чорна бригада”. Уповноважений з

району у шкірянці, з паском через плече, на якому висів револьвер.

— У “чорній бригаді” були люди і з Вашого села?

— Були. Вони мені здавались, та й досі здаються якимись заляканими, зазомбованими тією страшною примарною ідеєю побудови комунізму, заради якої не шкода нікого й нічого. Серед тих, хто прийшов до нас, був і мій хрещений батько Архип Вергун. Коли вже почали все виносити з хати (а забирали не тільки продукти, зерно, а й речі) я попросила хрещеного лишити мені мою маленьку подушечку. І це було все, що зосталось від нажитого тяжкою працею моїх батьків Єфрема Сафроновича і Мотрі Трохимівни.

— Вашу родину розкуркулювали?

— Батька вважали середняком, і розкуркуленню ми не підлягали. Але “чорна бригада” позбирала зі стін рушники, позабирала рядна, навіть ліжко, одяг, взуття, посуд, господарський інвентар, худобу — все, що до рук потрапляло. Про зерно й продукти не було й мови — вичистили все до крихти, у печі стояв горщик з борщем, то вони борщ виїли, а горщик розбили об підлогу.

Почався голод. Наша родина, в якій було п’ятеро дітей (я — наймолодша), залишилася у голій хаті. А батька щочас викликали в сільраду — здавай продподаток. З чого здавати, як усе забрали? Нічого ні продати, ні обмінати. Коли йому пригрозили арештом за невиконання продподатку, батько прийшов, попрощався з сім’єю і пішов пішки на станцію Новоукраїнка, сів там на поїзд, який привіз його до Кривого Рогу, де він влаштувався теслею на шахту-гігант, робив дерев’яні копри.

Коли трохи обжився, забрав до себе старших братів, а вони потім приїздили і нас, дітей, викрадали. Адже у степу стояли спеціальні вар-

тові, які не дозволяли селянам відлучатися з села, тож треба було зуміти їх обминати. Так ми всі перебравися до Кривого Рогу, де батько й ті, хто працював, отримували пайок. Так, дякуючи батькові, ми врятувалися від голоду, померла тільки одна сестричка — Маруся, була, ослаблена, захворіла і не вижила.

У сім’ї мого покійного чоловіка Павла Дмитровича Іванова від голоду померло двоє — маленька сестричка Таїсочка і дідусь.

— І Ви, пам’ятаючи все це, звернулися до односельців, щоб увічнити пам’ять про померлих з голоду.

— Якось на проводи, коли в селі на цвинтарі збираються й односельці, діти, і внуки тих, хто там спочиває, люди за давньою традицією сідають за спільний стіл, щоб пом’янути померлих, я звернулася до громади з пропозицією насипати могилу і поставити хрест на тому місці, де хоронили померлих від голоду.

Односельці тоді мене підтримали. Я зі своїми внучками Іринкою й Оленкою приїздила, прибрали територію, а потім насипали високу могилу. Наш односелець Іван Опарьонк вирізав великий триметровий дубовий хрест, на який ми прикріпили металеву таблицю (її виготовив колишній морський офіцер Володимир Лихоліт, теж родом із Шутеньки), де вирізано 72 імені й прізвища. А зверху викарбувано: “Щоб таке більше не повторилося”. 25 серпня 1990 року ми освятили могилу і хрест, організували поминальний обід. Ця подія тоді привернула увагу, збирала людей і з довколишніх сіл.

І зараз, коли приїжджаємо опоряджати могили рідних, турбуємося про те, щоб і ця могила була в порядку. На жаль, у селі людей майже не залишилось.

— Як поставилися Ваші діти, внуки до того, що Ви написали

спогади і досі пишите власні коментарі подій у країні?

— Мої доньки Лідочка і Таня, як і чоловік Павло Дмитрович, мене завжди розуміли й підтримували. Але коли я почала писати спогади, то з ними спочатку не ділилась. Коли підросла внучка Іринка, дала їй прочитати свої записи, але попросила, щоб мамі не показувала, бо мені було якось соромно, адже я там описую не тільки суспільні події, а й своє особисте життя, молодість, юність, першу закоханість. Та внучка не послухала і дала прочитати своїм батькам.

Якось діти приїздять, привезли мені швидкозшивач, файли, щоб зручніше зберігати написане. Зять Євген обняв мене й каже:

— Спасибі Вам, що не пошкодували праці й лишили нам таку пам’ятку про долю нашого роду.

Тепер я вже передала естафету своєму правнукові Владіку. Це — звернення до нього і до інших нащадків, щоб берегли пам’ять про свій рід, примножували добрі справи. Ми з ним побували і на тій могилі у Шутеньці, я йому все показала, розказала, просила, щоб не забував.

— Але ж Ви хочете, щоб Вас чули й інші — виступаєте перед людьми, друкуєте матеріали в газетях.

— Бо знаю: якщо нас, очевидців тих страшних подій, не стане, то молоді важче буде вірити написаному, ніж живим людям. І доки зможу, розповідатиму, щоб ніколи більше не допустили повторення того страхіття.

І коли чую, що й досі не хочуть визнавати, що голод 1932—33 рр. був геноцидом, я свідчу — то було цілеспрямоване винищення українського селянства.

На знімку: Надія Єфремівна з правнуком Владиком

“Куркулів-експлуататорів у селіщі не було. Розкуркулювали всіх, хто мав хату під цинком чи залізом. Як на підбір, це були не лише хазяїновиті, а й високоморальні люди”.

Влада намагалася використати дітей проти їхніх батьків: “Дітей у школі підкуповували продуктами, одягом, взуттям для викриття можливих схованок зерна у батьків чи сусідів. Викриття сусіда дало один кумедний наслідок: викопали схованку вмісту вичищеного нужника”.

Полковник Микола Солоненко згадує: “Діти 1932 і 1933 років народження вимерли майже повністю. Пізніше в селищі два роки поспіль не було набору до першого класу. Тому й мені довелося закінчити 10-й клас у 19 років.

Старших діток батьки намагалися підкидати в Харкові поблизу міліції. Значна їх частина знайшла смерть у Салтівських бараках, але немало і вціліло, а згодом потрапило до Курязької колонії малолітніх злочинців”.

Комуністична партія поповнювала втрачений потенціал сільського господарства України за рахунок переселенців, переважно з Росії.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ,
м. Ірпінь Київської обл.

Микола Солоненко — член правління обласного об’єднання “Просвіти”, член Асоціації дослідників голодоморів в Україні, член Конгресу української інтелігенції, полковник у відставці з 1994 року, автор багатьох публікацій про українське національне відродження.

М. Ф. Солоненко зазначає: “В історії українського народу негативних сторінок аж занадто, але серед них високою скелею вивисується штучний Голодомор 1932—1933 років. Забуття цієї трагедії загрожує її повторенням. Тому забуття — злочин проти власного народу. Ми вже доволі завинили, бо донедавна не згадували про наше лихо, довгий час дивилися на нього очима сусідів. “Народ, що дивиться на себе очима сусідів, приречений на загибель” (З. Фрейд). Сьогодні ми дуже кволо надолужуємо згаяне, але ж намагаємось”.

Автор засвідчує факти Голодомору 1932—1933 років на рідній Харківщині, а також інші акції тоталітарного режиму, спрямовані на

ЗА ЗАПОВІТАМИ ВЦІЛІЛИХ

Нещодавно у Харкові видано книжку Миколи Солоненка “За заповідями моїх земляків, уцілілих в часи Голодомору 1932—1933 років”.

винищення українства. Для Миколи Солоненка Голодомор — не давня історія далеких предків. Він згадує: “Не маю права забувати, що з материнського лона і першого подиху був опухлим від голоду, пам’ятатиму про жертви моїх односельців із селища Першотравневого на Богодухівщині (тоді Мандричина Краснокутського району), що за півроку голоду втратило втричі більше, ніж за чотири роки війни з фашизмом. Через ті жертви я не знав ніжності своїх дідусів і бабусь, втратив кількох дядьків і тіток, двоюрідних братів і сестер. Семеро рідних братів і сестер з десяти не дожили й до шкільного віку в умовах “більшовицького щастя”. Не маю права забувати накази моїх уже померлих земляків: запам’ятати їхні свідчення про страхіття Голодомору і донести до нащадків. Наша пам’ять про ті злочи-

ни завжди кайданами висітиме на ногах злочинців у їхніх спробах відновити комуністичне всевладдя. Наша пам’ять перешкоджатиме злочинцям приховати скоєне, переадресувати його колишнім союзникам — фашистам, яких вони вигодували, озброїли, навчили і допомогли розпочати розбій”.

М. Солоненко характеризує становище свого селища Першотравневого. Це було поселення радянських часів на колишніх церковних землях. Тут оселилися молоді родини, батьки яких через власну малоземельність не змогли забезпечити їх землею у селах Мурафа і Мирне на Краснокутчині. Уже наприкінці 1931—на початку 1932-го всі жителі Першотравневого були в колгоспі, бо державні податки на одноосібників зростали по кілька разів на рік, і сплатити їх цілком було неможливо.

РАДІОКНИГА ПАМ’ЯТІ

Леся ГРИБЕНКО

Незважаючи на плин часу, розповіді очевидців страшних подій Голодомору 1932—1933 років не втратили гостроти, вражаючи нащадків моторошними подробицями людської жорстокості та відчаю.

Працівники Національної радіокомпанії започаткували новий проект “Радіокнига пам’яті”. Журналісти “Радіо “Культура” звернулися до слухачів з проханням озватися тих, хто був свідком Голодомору, та поділитися спогадами. Вже відгукнулося чимало очевидців тих трагічних подій. Їхні голоси стали сторінками “Радіокниги пам’яті” і звучать щовівторка о 7:55 на хвилі “Радіо “Культура”. Ці свідчення сповнені болем та журбою, і майже в кожній українській родині живуть такі спогади.

Юрій Каленикович Нечай з Києва: “Моя мама 1933 року працювала медсестрою при спецпункті міліції, в який збирали людей, що приходили до Києва з навколишніх сіл. Вони шукали в місті можливість вижити і щось поїсти. Часом ті знесилені люди падали на вулицях, і їх привозили до таких спецпунктів. За роботу серед вошей, ран, гною і трупів мама одержувала один “кирпичик” хліба на день.

У Києві тоді видавали хлібні картки, а в селах люди боролися з голодом, як могли.

Мій дід Кузьма Іванович Нечай помер 1933 року, його поховано в селі Стасівщина Прилуцького району. Дідова могила була широка... Того дня, коли помер Кузьма Іванович, у селі померло ще двоє хлопчиків. Копати три ями у людей не було сили, і тому тих хлопчиків поклали дідові в ногах, з обох боків.

Як помер дід? Якось до його хати підійшли двоє і покликали: “Кузьмо! Відчиняй!” Дід не хотів відчиняти. Притулювся до шибки і питає: “А хто це?” Тоді вони вдарили ломом по лобі, притуленому до шибки. Дід упав, а злодії виламали двері й пограбували хату. Один із грабіжників помер 1936-го, а другий тривалий час був головою колгоспу.

Батьки не хотіли багато говорити про голод. Вони боялися”.

У пошуках свідків Голодомору журналісти “Радіо “Культура” мандрують містами і селами України, записуючи спогади на електронні носії, аби нащадки не забули трагічної сторінки нашої історії. Незважаючи на те, що проект “Радіокнига пам’яті” створено недавно, вже зібрано кілька десятків свідчень про ті моторошні події. Також слухачі “Радіо “Культура”, очевидці Голодомору 1932—1933 років, діляться споминами, телефонуючи до редакції. Їхні голоси теж стають сторінками радіокниги.

До 75-х роковин Голодомору 1932—1933 років в Україні буде створено спецвипуск програми “Радіокнига пам’яті”, в якій прозвучать голоси очевидців геноциду українського народу. Її передадуть на зберігання у фонди Українського радіо, вона стане унікальним документом трагедії нашого народу, правда про яку почала розкриватися лише зараз.

Сторінки “Радіокниги пам’яті” звучать на хвилях “Радіо “Культура” та на сайті Національної радіокомпанії України (сторінка “Радіо “Культура”).

Просимо очевидців Голодомору надалі ділитися своїми спогадами. Чекаємо на ваші дзвінки за телефонами: 239-63-98, 239-60-73.

Пишімо разом радіокнигу про Голодомори в Україні у XX столітті.

ЧИМ БІЛЬШЕ ВОГНЮ, ТИМ КРАЩА КЕРАМІКА

Довершеність — це коли немає чого додати чи відняти. Саме так можна сказати про роботи відомої київської художниці, члена Національної спілки художників України Людмили Красюк. У Державному музеї українського народного декоративного мистецтва відбулася персональна виставка її творів. Творчу діяльність художниця розпочинала у галузі монументального мистецтва. Працювала в техніках мозаїки, вітражу, гобелена, фрески, настінного розпису, виявляючи майстерне володіння різними техніками й матеріалами. Визначально, що навчалася вона у Тетяни Яблонської. З керамікою ж пов'язаний цілком новий підхід до творчості. Здається, саме в кераміці, сповненій таємничо-чудесної енергії, руки мисткині досягають натхнення

та свободу творчого процесу.

Виставка творів Людмили Красюк представляє окремі роботи з різних живописних і керамічних циклів художниці. Твори викликають спогади про культуру, вплетену в історію людства, а назви звучать, як поетичний ряд, посилюючи пластичні ідеї, закладені в них.

Роботи, представлені на виставці, випромінюють енергію добра, теплої землі, до них хочеться доторкнутися. В них можна покласти квіти, фрукти чи цукерки. Проте ці форми існують і самі по собі, змінюючись залежно від освітлення чи пори року. Вони справді дарують естетичну насолоду.

— **Пані Людмиле, коли Ви вперше усвідомили себе художницею?**

— Не знаю, чи й зараз усвідомлюю це. Великий вплив на мене мав мій тато, і це був його вибір, а я тільки працюю — старанно, наполегливо. Часом дивуюся, що все це зробила людина, ім'я якої Люда Красюк.

— **Розкажіть, на основі яких вражень створюєте свої роботи, як народжуються ідеї, у чому черпаєте натхнення?**

— Це все мої відчуття, матеріалізовані у якійсь техніці — в живописі, в графіці, в кераміці. Раніше це був вітраж, мозаїка, гобелен. Дуже люблю сам матеріал. У моїх роботах він прискіпливо оброблений, це натура середньовіччя. Натхнення не черпаю — воно або приходить, або не приходить. Це не наша заслуга — так Бог дає.

— **Що для Вас глина, чи відчуваєте, що це жива субстанція?**

— Дуже люблю матеріал ша-

мот. Це теж глина, але особлива. Люблю його пластичність і те, що він піддається моему бажанню зробити щось із нього. А потім дякую його Величності вогню, бо після нього з глиною вже нічого не можна зробити. Тобто мої співатори — вогонь, вода і земля. Щоразу все залежить від того, яка земля, скільки води і скільки вогню. Люблю багато вогню: чим більше його, тим гарніша кераміка. Але є матеріали, де надмір шкодить — це глина. Тому надаю перевагу шамоту, бо він витримує все.

— **Де береже глину?**

— Київ стоїть на глині. Раніше сама копала, привозила. Потім почала купувати, а зараз не купую, бо маю вдосталь — придбала “про запас”. Було б добре цей весь використати. Мені привозили матеріали навіть з Прибалтики та Парижа.

— **На створення чого пішло найбільше часу та сил? Чим Ви особливо пишаєтесь?**

— Є картини, які написала 10 років тому, та раптом захотілося

додати сонця або світла — і робота завершена. Десять років треба було чекати, щоб завершити саме так. Так буває і з керамікою — вона стоїть, не обпалюю роками. Раптом дуже хочеться її фарбувати. А буває, що і розбивається. Тобто у кожного твору — своя доля, а я тільки опікуюся нею.

— **Ваші роботи — виставкові, інтер'єрні. Чи творите щось для вжитку? Наприклад, до Великодня?**

— У мене є велика серія кераміки, яка називається “Пасхальний цикл”, де все до Великодня. А для вжитку також багато робіт, частину з яких представлено на цій виставці.

— **Де, крім України, бачили Ваші твори?**

— Мої виставки відбулися у Польщі, Франції, Німеччині, Канаді, США тощо. Шістнадцятиріччя української незалежності торік відзначили двома виставками у Таллінні. Звичайно, щоразу залишаю музеям дещо зі своїх робіт. Дуже обережно з ними розлучаюся, тому що мені потрібні ці композиції. У Великобританії не було виставки, але приїжджала людина, яка хотіла саме мої роботи з циклу “Листи”. Цей цикл — сучасна кераміка, технічно довершена, у ній більше емоцій.

— **Чи є у Вас улюблена робота?**

— Однієї нема. Є роботи, які люблю сьогодні, які для мене дуже актуальні, але я їх ще не показувала. Мрію про таку виставку. Те, що можна побачити на нинішній виставці, — схоже на всіх нас. Але є роботи, які схожі на мене. Їх люблю по-іншому, бо в них проявилася любов до себе. За них борюся не як за свою творчість — вони для чогось у цей світ прийшли, я поклала на них багато сил, і вони мусять жити. Я щаслива, коли моя робота знаходить свою адресу.

Спілкувалася **Марія СКРИННИК**
Фото **Олеся ДМИТРЕНКА**

ПОЛОТНЯНИ «СВЯТИНІ ЗЕМЛІ УКРАЇНСЬКОЇ»

Карина ВОСТРЯКОВА

“Я не сам обрав життєвий шлях — навпаки, життя зробило за мене вибір”, — зізнається Леонід Гопанчук, якого вважають одним із найкращих портретистів Європи, майстром пейзажу, натюрморту й полотен на релігійну й історичну тематику. Його роботи прикрашають приватні колекції 14 країн світу, та на Батьківщині вони здатні не лише прикрашати, а й пояснювати й надихати глядача берегти скарби свого народу.

Саме для цього й започатковано літературно-мистецький проект “Святині землі української”, в рамках якого проходить ювілейна виставка робіт художника в Українському фонді культури.

Презентація I етапу проекту відбулася ще в лютому 2006 р. у Фонді сприяння розвитку мистецтв, там само 2007-го було представлено експозицію “Квітуча мова матері моєї”. Визначним став

етап, який пройшов у рамках X Міжнародного фестивалю “Спас на Хортиці” у Запоріжжі в липні 2006 року.

Картини цієї виставки сповнені світлим спогадами дитинства митця. Незамальована частинка полотна — ніби невідкрита таємниця душі художника. Напевно, найбільшimi образами стали яскраві квіти, довга дорога й жива ріка. Картини неоднорідні: барвисті маки, зроблені мазками, ніби відблиски сонця, розряджають пастельні, певною мірою ностальгічні пейзажі дитинства художника. Роботи подекуди контрастні за переживаннями — “Батьківська хата (Дорога додому)” з яскравими, веселими червоними квітами, а поряд “Дороги дитинства (Світлій пам'яті батька)” з тими самими стежками в полі, деревами, проте вже у вигляді тріснутого дзеркала.

Історична тематика стала другою, поряд із дитячими спогадами, провідною лінією сюжету виставки.

Завдання автора — привернути увагу широкої громадськості до національних святинь країни і зберігати виборену історичну спадщину. Початок і першооснова всього — Кам'яна Могила — світова пам'ятка, підземний Ермітаж України, храм найдавніших писем. Автор звертається до сивої давнини, аби міцно втримати нитку духовності, єднання з минулим. Диптих “Сліди предків” вміщує магічну силу не відомих нам символів прадавніх попередників.

Історія на полотнах — майже сучасність. Леонід Гопанчук майстерно відтворює іноді визначні, іноді трагічні для нашого народу місця минулих століть. Хортиця, Чигирин, Батурин... Є чим пишатися, є чому низько поклонитися. Сьогодні час відновлювати інтерес до забутих, скривджених роками й системою храмів, історичних пам'яток. Це автор вважає ще одним своїм

“Благодатна земля”

завданням, адже зберігати історію нам почасти дуже важко...

НИ ПОЛОТНИЛИ СЕРЦЯ КИЯН

Валентина ЄФРЕМОВА,
мистецтвознавець,
заслужений працівник
культури України

Прийхати до столиці з сучасним репертуаром, п'єсою, не знаюмою вимогливому театралові, було ризиковано. “Гість” — таку назву мав спектакль, який презентував у Києві Сумський обласний театр драми та музичної комедії ім. М. Щепкіна. Філософська прерамбула надавала загадковості передбачуваними життєвими ситуаціями. У двох діях грали двоє — актриса Олена Зарицька виконувала роль Дарини Андріївни, її партнер, актор Павло Рибчинський — роль Вадима. Драматична історія поступово набирала сили, і наприкінці вибухнула динамічним монологом.

Відомий вислів Еклезіаста: “Час розкидати і час збирати каміння...” Для багатьох це пересторога, добра життєва порада. Справді, інколи людина в запалі не замислюється про наслідки, які чекатимуть її в майбутньому. Так сталося і з героїнею спектаклю “Гість”: настав гіркий час збирати каміння. Тягар минулого був надто важким і матері, і синові. Мати розшукала сина і запропонувала зустрітись. Вдале музичне рішення, красномовний інтер'єр кімнати, де проходила драматична дія, створювали гармонійне середовище, яке доповнювало гру акторів.

Сучасна історія зруйнованих сімей змусила глядачів затамувати подих слідувати за подіями. Не буває зачинених дверей і вічних таємниць. Їхне розкриття — завжди лише питання часу. Життя не склалося, як мріялось, і мати захотіла побачити сина, якого залишила в дитинстві заради створення нової сім'ї. Син важко пережив розлуку і під час зустрічі з матір'ю видав себе за його товариша. Спогади дитинства без материнської ласки вплинули на його характер, долю. Актори майстерно передали всю драматичність ситуації, серця глядачів билися з ними в унісон. Вадим так і не зізнався Дарині Андріївній, що він — її син. Ця зустріч та діалоги сповнені обвинувачень і радісних спогадів. Сльози і крик поступово досягли драматичної кульмінації. Весь біль матері, яка

жалеє за минуле, актриса пекла на високому рівні. Здавалося, сучасний простір повернувся до Станіславського.

Під час розмови Олена Зарицька зізналася, що довго шукала п'єсу для ювілейного спектаклю. Її запропонувала російський драматург Гріна Михайловича. Художній керівник театру заслужений артист України Олександр Рибчинський підтримав вибір і не помилюся.

У залі був аншлаґ. Довго не стихали оплески, глядачі проводжали акторів стоячи. Приємно було побачити гру, сповнену внутрішньої сили і високої майстерності. Від голови Сумського земляцтва в м. Києві В. Стельмаха та його заступника К. Безкровної вручили вишукані букети з побажаннями подальшого творчого натхнення та гастролей по всьому світові.

Нещодавно ми дізналися, що Олена Зарицька удостоєна звання заслуженої артистки України. Вітаємо дорожу землячку і зичимо нових ролей та зустрічей на великих сценах, особистого щастя і вдячних глядачів.

Закінчення.
Початок на с. 1

дуже важливо для розвитку музичної культури всієї України.

Розвиток української музичної культури слід підтримувати й ета-

лонним виконавством в ідеальному акустичному середовищі.

Уже давно гостро постала потреба збудувати у столиці Української держави великий концертний зал (на 4—5 тисяч слухачів) з гарною акустикою, де без мікрофонів

Павло Іванович МУРАВСЬКИЙ — видатний хоро-вий диригент і педагог сучасності, який виховав кілька поколінь диригентів і співаків, створивши в українській музичній культурі свою школу. Муравський — жива легенда українського хорового мистецтва XX—XXI століть, і його знають в Україні й у світі. Павло Іванович — доволітний художній керівник і головний диригент хорових капел “Трембіта” й “Думка”. Майже 40 років він працював художнім керівником і головним диригентом студентського хору та професором Київської державної консерваторії (з 1995 — Національна музична академія ім. П. І. Чайковського).

Нині, напередодні свого 94-ліття, маестро сповнений духовної наснаги й нездійснених творчих задумів, яких йому не дають реалізувати чинники з музичної сфери. Яка ж причина: байдужість чи заздрість нездар? І те, й інше: сірість, посередність заповонила наше культурне (і не тільки) середовище й не дає підвестися, розправити крила на повну силу відвазі таланту, який спроможний розширити межі гнітючої

реальності й перетворити життя на краще. “Мало тепер честі між людей. Мало честі, і немає хоробрості...” — така актуальна нині правда сліпого кобзаря з “Чотирьох шабел” Ю. Яновського.

Ось уже п’ять років Павло Іванович марно намагається здійснити свій грандіозний творчий задум — записати всі покладені на музику твори Тараса Шевченка з хором Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського, професором якої він досі працює. Маестро живе вірою, що до свого 95-річчя й 195-ліття Шевченка йому таки вдасться явити в національну культуру еталонного пісенного Кобзаря. Павло Іванович покладає на цей мистецький проект велику надію, бо пісенне озвучення Шевченкової поезії має стати показником якості й нашого мистецтва, й нашої життєвої спроможності загалом. “Але якість сама не прийде, за неї треба боротися”, — переконаний наш видатний подвижник.

Олександр ШОКАЛО

кально багатим голосовим “матеріалом”. Але виконання музичних творів потребує високого рівня. Тому закликаю всіх, хто має стосуюнок до музичної культури, самовіддано працювати над піднесенням виконавської якості. А Україна має

такі голосові можливості, що відповідно готуючи професійні музичні кадри, наше співоче мистецтво може досягти рівня культури найрозвиненіших країн і навіть піднятися вище. І це стане показником якості нашого мистецтва й життя.

ОЛЕКСАНДР ЯКИМЧЕНКО: СПОГАД ПРО ІМПРЕСІОНІЗМ

Надія ОНИЩЕНКО,
м. Ніжин

На початку XX століття художники-реалісти, відображаючи дійсність, були символічними: там, де раніше все закінчувалося, ставало прозорим, наскрізним. Інтелектуал О. Бенуа, живописець чистої води Ф. Малявін, меланхолік, вихований на сучасних паризьких імпресіоністах В. Борисов-Мусатов прийшли на зміну моралістам-передвижникам, типовим російським інтелігентам XIX століття.

Об’єднавшись 1898 р. навколо журналу “Мир искусства”, молоді

митці принесли новий смак європеїзму. Пропонували шматочок трепетного життя, відбиваючи на полотні мить, враження: виражали неосмислену дійсність. Серед них Олександр Георгійович Якимченко, чия творчість була позбавлена зовнішнього блиску, але наповнена справжньою симпатичністю.

Народився він у Ніжині 9 квітня 1878 р. у сім’ю міщанина. 1896-го разом із сім’єю переїздить у Москву, де 1900 р. закінчує Строгановське училище. Як один із найкращих учнів їде за кордон, живе в Парижі, працюючи художником у Жирардо і Пріне. Його виставки проходили в салоні на Марсовому полі. У майстерні Є. Кругликової Якимченко вчиться мистецтва гравюри. Тут він знайомиться з М. Волошиним, який і вводить художни-

ка в коло митців, що шукають нові творчі шляхи. Повернувшись у Росію, Якимченко виставляється разом із членами об’єднання “Мир искусства”. Його французькі враження, відбиті аквареллю, олівцем і олією, осідають тихим спокоєм “На березі затоки”, переливаються сезанівською грою світла на предметі в “Маленькій бухті”. Художника вабить Бретань, сувора лагідність якої була посередницею між Росією й Парижем. Він вирушає туди при першій-ліпшій нагоді 1910—1913 р., 1919 р. і створює цілий “Бретонський цикл”. У його підмосковних, калужських пейзажах цього періоду — та сама імпресіоністська прозорість повітря, вібрація життя і разом з тим тверезе й точне око, виховане у “Весак”.

Уже в першому числі “Весов” за 1904 р. з’являються віньетки, кінцівки, підписані “А. Я-ки”, поряд із заголовковим малюнком Л. Бакста, віньетками К. Сомова, бар. Клодта, М. Волошина, М. Філянського. З 1905 р. кожне число “Весов” готує один художник. Так, у першому — посмертна присвята М. Якунчикові, друге оформив В. Борисов-Мусатов, автором восьмого був М. Періх, об’єднаного 9—10 — О. Арапов. Сьоме число повністю ілюструє О. Якимченко. Він намагається пов’язати обкладинку і віньетки з набірними елементами. Для його робіт характерна візерунковість та підкреслена площинність чорних заливань тушшю, які чергуються з білими плямами незафарбованого паперу. Ці графічні прийоми Якимченко використовує в оформленні дитячих книжок “Никита Кожемяка” і “Кочеток и курочка”, які вийшли друком 1910 р. у видавництві “Кнебель”. Колорит кожної ілюстрації — у ньому, приглушеному поєднанні фарб — рожевих, блакитних, світло-зелених, які створюють декоративність. Це так званий неоросійський варіант модерну, який започаткували В. Поленов та І. Білібін.

Упродовж усього творчого життя Олександр Якимченко шукає себе. 1907 року він виставляється разом з художниками московського товариства імені Леонардо да Вінчі. Його роботи у цій виставці “афиш, акварелей, рисунков и молодых” критик П. Муратов називає наслідуванням В. Борисова-Мусатова. Очевидно, якоюсь мірою

Якимченко використав творчий досвід цього художника і його кольорову гаму. Це особливо помітно в пейзажі “Нескучный сад”.

Після двадцяти років творчих пошуків Олександр Якимченко на новому витку знову виражає себе в трепетному диханні імпресіонізму. Він подорожує Росією, відтворюючи її міста й села. “В селі”, в “Церкві Святого Іоанна-Воїна на Якиманці”, в “Рязані”, “На околицях Петрограда” — чехівська наскрізна прозорість камерного людського світу, який художник намагається захистити від урбанізму. Це побуювання ще помітніше в серії ліногравюр “Місто”, виданих 1921 р. окремим альбомом. Як у М. Добужинського, вулиці, будинки, двори в Олександра Якимченка мають власне обличчя, зберігають відбитки людської сутності.

В останні роки життя Олександр Якимченко створює серію офортів-спогадів про свої зарубіжні поїздки. Патріархальна краса Бретані, готична архітектура Брюгге та Гента постають химерними і таємничими. Олександр Якимченко представляє ці роботи на виставках у Москві, Ленінграді, Пермі, на першій російській художній виставці в Берліні 1922 року, на XIV міжнародній виставці мистецтва 1924 у Венеції, на міжнародній виставці художньо-декоративного мистецтва 1925 року в Парижі. З 1918 до 1929 року його роботи експонувалися на 21 виставці.

Реаліст, який володіє орнаментальним даром і відчуттям свого технічного прийому, майстер, що перейшов до нових тем повсякденності й саме в ній досяг особливо

значного поступу, О. Г. Якимченко заслужив нашу вдячність. Так оцінили творчий доробок живописця і графіка на посмертній виставці 1929 року. Його згадали ще 1933-го на підсумковій виставці “Художники РСФСР за XV лет (1917—1933)”. Графіка”.

Після цього ім’я митця забули. Архів Олександра Якимченка втрачено під час Другої світової війни. На кладовищі в Москві, де його було поховано, збудували житловий мікрорайон.

І лише 1986 року в Москві з ініціативи дочки художника Людмили Олександрівни його роботи були виставлені в Центральній науковій бібліотеці Всеросійського театрального товариства. Так стало відомо, що цей талановитий живописець і графік народився в Ніжині.

Цим зацікавилися ніжинські краєзнавці Іван Костенко та Олександр Морозов. 1991 року саме через О. Морозова дочка художника Людмила Олександрівна подарувала 75 збережених робіт місту, де народився і виріс її батько. Після двох виставок 1995-го у Києві колекція зайняла гідне місце в художньому відділі Ніжинського краєзнавчого музею.

Саме ніжинці повернули ім’я митця і частину його доробку в культурний обіг країни. Ми багато зробили для популяризації творчості земляка через виставки, телепередачі, публікації. На одну з них у журналі “Artlain” відгукнулися співробітники Національного художнього музею України в Києві. З’ясувалося, ще з 30-х років серед заарештованих картин “Спецфонду” зберігалася і живописна робота Олександра Якимченка “Човни”, створена 1920 року. Але в Києві нічого не знали про автора. У листопаді 1998 року “Спецфонд” виставляла у рамках проекту “Українське мистецтво XX століття”.

Багато художніх робіт митця зберігаються сьогодні в Москві в Центральному архіві літератури і мистецтва. Це гравюри на дереві, офорти, ліногравюри “Брюгге. Старые дома, улица, канал, мост, баржи”, датовані 1923—24 роками, серія ліногравюр “Город” з дарчим написом Доброву.

Через творчість Олександра повертаємося у минуле, як це робили імпресіоністи, і намагаємося збагнути XXI століття.

УКРАЇНА БЕЗ УКРАЇНЦІВ?!

Оксана МІТРАШЕВСЬКА

Нещодавні переписи населення в Україні мали стратегічне значення — самоідентифікацію корінного населення як головного чинника збереження суверенітету держави. Відповідно, в державних актах первинної реєстрації — свідоцтвах про народження — фіксували національність батька й матері. Але 2004 року з цих документів вилучено відповідну графу.

За часів прем'єрства А. Кінаха в Україні введено в дію досі чинну антиконституційну Постанову Кабінету Міністрів України від 12.09.2002 року № 1367, яка затвердила нові зразки первинних документів реєстрації актових записів (свідоцтва про народження, про смерть, про шлюб, про розлучення) без графи *національність батька й матері*.

Ці зміни здійснено відповідно до вимог Наказу Держкомстату України від 29.10.2001 року № 433 “Про затвердження **тимчасового** порядку розробки, впровадження та супроводу комплексів електронної обробки статистичної інформації в органах державної статистики”. Кажуть, немає нічого постійнішого, ніж тимчасове. Отже, етноцид українства триває й сьогодні.

В Україні нема способу відтворення корінного етносу шляхом самоідентифікації у свідоцтвах про народження за графою *національність батька й матері*. Держава порушила не лише дане людині Богом право свободи вибору, а й золоте правило моралі, відібравши у дитини можливість ідентифікуватися за національністю батька чи матері. Загальна декларація прав людини зазначає: людську особистість ніхто не повинен позбавляти права на націю. Порушення прав людини стало тотальним і спрямоване проти цілої нації. В Україні титульну націю позбавлено державотворчого права.

Вилучення зі свідоцтва про народження громадян України графи національності батька, матері та неведення державної статистики за цією графою — зрада Основного Закону, рівнозначна знищенню корінної нації, що суперечить статті 92 Конституції України. Лише закони України визначають засади регулювання демографічних та міграційних процесів, організацію державної статистики та інформатики.

Закони, а не Постанови КМУ!

Стаття 11 Конституції декларує, що держава сприяє консолідації української нації, а насправді органи державної статистики неведенням обліку природного руху населення за графою національність батька, матері ліквідували, хай і ненавмисне, українство в Україні. Українство викреслюють зі світової цивілізації як націю. А Генеральний прокурор і гарант Конституції бездіяльні!

Сьогодні найзапекліша боротьба ідеологій точиться у сфері демографії та суспільних наук, які виборюють право на українські національні інтереси в Україні. Демографія — наука глибоко ідеологічна. Звідси її надзвичайно велике політичне значення.

Стаття 15 Конституції України зазначає, що суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності. Жодну ідеологію не можна визнавати державною як обов'язкову. Основним Законом держава відкинула наріжний камінь — державницьку ідеологію — християнство. Конституція України знехтувала здобутками Святого Володимира Великого, що охрестив Київську Русь. Основний Закон мав би віддати пріоритет українській національній ідеї, а не кинути Україну на поталу агресивній доктрині глобалізації, яку постійно вкладають у наші голови неукраїнські власники преси, телебачення й радіо.

Кому потрібен черговий експеримент із ліквідації українства як нації? Невже у світі побільшає щастя й краси, коли зникнуть носії співучої української мови?

Сьогодні триває робота зі створення міжнародної статистичної класифікації. Кожна країна прагне забезпечити природне бажання народів зберегти свою самобутність, що не узгоджується з глобалістичними тенденціями імперій, які прагнуть асимілювати нації автохтонів, утілюючи в життя Марксове “Населення — це абстракція...”

Неможливість ведення державними ор-

Віра Барінова-Кулеба. “Голубі пташки”

ганами статистики обліку за графою *національність* позбавляє можливості займатися вивченням етнодемографії в Україні. Такі дії спричиняють зміну етнічної формації народонаселення, що веде до загрозливих для суверенітету України наслідків.

За переписом 2001 року, українська нація складала 80 % усього населення України. Враховуючи народжуваність, смертність і міграцію, за приблизними підрахунками, українство втрачає понад півтора мільйона осіб щороку. І вже за століття демографічний показник української нації зменшиться до нуля.

Кого ж тоді досліджуватимуть демографи? Мабуть, українську політичну націю на кшталт “советского народа”, ідею якої нав'язує Національний інститут стратегічних досліджень.

Усі народжені в Україні після 2004 року — не українці. Молодший син нинішнього Президента України, який народився 2004 року, як і всі його однолітки, вже не українець.

Громадські організації, у статуті яких є слова: **формуувати основні гілки влади кількісно відповідно до етнічного складу населення**, натрапляють на вимогу Міністерства юстиції видалити такі справедливі вимоги.

Підступно неукраїнські владоможці завдали удару зсередини. З перших днів життя українця неукраїнська влада дає йому зрозуміти, що він дитина другого ґатунку. Так переривається зв'язок поколінь, нищать традиції. Вкотре нас намагаються виставити

перед світом диким племенем без Батьківщини й гідності.

Така дитина не перейметься повагою до себе, до українського народу, бо держава аморально відібрала у неї право мати Вітчизну, місце, де вона має самоідентифікуватися.

Росіяни, євреї, грузини чи вірмени мають можливість етнічно самоідентифікуватися на своїх батьківщинах. А ми, українці?

Загарбники окупувають країни, де ослаблений потенціал націоналізму. Не дивно, що в Україні зайді працюють на інтереси своїх батьківщин, де бути патріотом-націоналістом престижно і модно. А Україна свою так звану гуманітарну політику досі спрямовує на зведення титульної нації.

Відсутність глибинної державницької української ідеології — це політика неукраїнської влади в Україні. Процеси глобалізації руйнують основи державного суверенітету, нищення якого відбувається на всіх рівнях: духовному, політичному, економічному. Глобалізація суттєво впливає на деградацію національних політичних інститутів, а вони в свою чергу руйнують системні основи державності.

З 2007 року керівництво України відмовилося за кількома ознаками розглядати стан міграції за національністю, що посилить ксенофобські настрої серед українців, бо держава веде політику виродження корінного населення. А голова Української Гельсінкської групи, помічник уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Є. Захаров уже ставить під сумнів, чи українці — корінна нація. Такий

цинізм неможливий у країні з національною владою.

Отже, зміна етнічного матеріалу відбулася?..

Україна не захищає і не збирається захищати законами регулювання демографічних і міграційних процесів від чужих, агресивніших націй. Приєднання України до Європейської Конвенції про запобігання стану безгромадянства у зв'язку з правонаступництвом держав, за відсутності в Україні закону про міграцію тільки посилить наплив у нашу країну кримінальних осіб і небажаних мігрантів. Високий відсоток відтоку з нашої країни осіб з вищою освітою не дуже турбує керівництво.

Авторитет і успіх України у світі без самоідентифікації титульної нації неможливий. Зневага до корінної нації — лакмусовий папірець ставлення найвищого керівництва країни до джерела влади — українського народу, з 48 мільйонів якого 38 мільйонів — українці (за даними перепису населення 2001 року). Підсумки перепису містять дуже важливі статистичні підстави для утвердження державної мови: 32 мільйони українців визнали рідною українську. 6 мільйонів українців, не визнаючи за рідну мову українську, зреклися своєї національності завдяки не лише зросійщенню, а й перепису населення 2001 року, в якому таблиці були такі, що поділ за мовою не збігався з поділом за національністю.

У цьому випадку сама національність втрачає повноту визначення — корінний етнос втрачає можливість самоідентифікуватися через насадження мови панівної нації.

Країни, де національна влада сформована за етнічним складом, національність особи визначають за її рідною мовою.

Війнами, революціями, голодоморами та заборонами української мови не знищили українство, зате вишукано, інформаційними технологіями українську націю зліквідовано, бо наступні переписи вже не відтворюватимуть граfi національності.

Демографія розглядає націю не як біологічну, а як історичну категорію, як спільноту, об'єднану спільністю мови, території, економічного життя й психічного складу. І все це виявляється в особливостях національної культури. Зміна динаміки етнічної структури населення зумовлена тим, що з названих ознак нації в певних випадках та чи інша втрачається. Це можна простежити на прикладі мови.

В Україні не лише державні структури, а й багато громадських організацій ведуть дуже активну діяльність для підтримки національних меншин. Багато проукраїнських високопосадовців не вбачає загрози Українській державі, що свідчить про відсутність навіть бажання оприлюднити стратегію України.

Секретаріат Президента України, Головна служба з питань діяльності правоохоронних органів в особі її керівника В. Галатея на звернення про клопотання чинної Постанови Кабміну України про вилучення з **державних документів первинної реєстрації — свідоцтв про народження** граfi національності батька, матері, повідомляє В. Білоуса, голову Спільної офіцерів України, відпискою від 22.05.2007 № 23-05/1161 про ситуацію з графою “національність” в **паспорті громадянина України**.

Посадова особа найвищого рангу зобов'язана розрізняти паспорт і свідоцтво про народження. У керівництві України домінує не українська нація (незважаючи на українські прізвища), тому громадські організації прагнуть відвернути загрозу ліквідації титульної нації України державними структурами, що шляхом інформаційних технологій відмовились її фіксувати. Не в паспортах, а в свідоцтвах про народження — державних актах первинної реєстрації національна за етнічним складом влада опікується станом корінного населення, фіксує етнічний склад. Цинічне, зверхне та недбале ставлення до джерела влади — української нації, нехтування Конституцією України чиновників найвищих рангів змушує громадські організації України звертатися до міжнародних інстанцій з надією повернути українству право на націю на своїй споконвічній землі.

Чи буде ж тоді опікуватись українством консультативний орган ООН, який стоїть на службі корінних народів світу, — Постійний форум з питань корінних народів? Ця міжнародна організація визнала українство вимираючою нацією.

Будьмо пильні: титульний етнос України — в переддетальному стані.

“Якщо народ втрачає свою мову, він перестає бути народом”.

ОСВІТА

МОЛОДЬ ОБИРАЄ УКРАЇНСЬКУ!

Святослав МІЗЕРНЮК
Фото автора

У Київському будинку вчителя відбулася V міська студентська науково-практична конференція “Молодь і державна мова”. Завдяки цьому вже традиційному заходу студенти вищих навчальних закладів столиці I-II рівнів акредитації долучаються до обговорення мовних проблем в Україні.

Мовознавець, професор, завідувач кафедри Київського міжнародного університету, лауреат Всеукраїнської премії ім. Б. Грінченка І. П. Юшук в доповіді “Не соромлюся рідної мови” висловив власну позицію: “Українська мова, завдяки своєму кількатисячолітньому розиткові, має струнку звукову й чітку граматичну систему, багаті, достатньо впорядковані виражальні засоби. Українська мова нині одна з найбагатших і найрозвиненіших мов світу. Отже, у нас, українців, немає жодних причин соромитися нашої мови. Якщо народ втрачає свою мову, він перестає бути народом. Українська нація існує, бо зберегла свою самобутню мову. Якщо ми хочемо, щоб наші нащадки залишилися українцями, то повинні захистити рідну мову від посягань різних зайд і перевертнів, як її захистили наші предки. А найкращий захист — бездоганне знання мови. Слід завше послуговуватися лише нею”.

На конференції виступали студенти з власними невеликими доповідями-рефератами. Різноманітність тем студентських робіт чітко висвітлює зріз тих проблем, які турбують молоде покоління: “Молодіжне середовище й українська мова”, “Тлумачення Конституцій-

ним Судом України 10-ої статті Конституції України”, “Мовно-культурний розвиток України на межі тисячоліть”, “Мовленнєва культура студента як необхідна умова становлення особистості, можливості професійної кар’єри”, “Особливості й труднощі комп’ютерного перекладу текстів”, “Мова як відображення українського національного менталітету”, “Формування любові до рідної мови в системі родинного виховання”, “Мовні проблеми в сучасній Україні та шляхи її розв’язання”.

Звертаючись до влади, студентська молодь висловила свою громадянську позицію: теперішня мовна ситуація в Україні знову викликає занепокоєння національно свідомих українців, до яких належать і студенти. Хоч у вільній державі захист права титульної нації на власну мову не потребує жертовної боротьби героїв, але на сторіччя національного мовного “я” на роду має бути влада. Стаття 10 Конституції дає уряду можливість не просто декларувати статус української як державної, а право її утверджувати, підносити престиж на всіх суспільних рівнях.

Для декого, можливо, це був перший виступ перед такою численною аудиторією, і присутні уважно слухали та оплесками підтримували своїх колег.

Всеукраїнське товариство “Просвіта” імені Т. Г. Шевченка дарувало “Кобзарі” найкращим.

Учасники конференції звернулися до уряду, щоб наголосити, що студенти проти: відсутності у державі дієвої політики, яка розв’язувала б мовні проблеми з урахуванням національно-державницьких інтересів країни; нав’язування сус-

Урочисте відкриття конференції

пільної думки про можливість двомовності в Україні; низького мовно-культурного рівня ЗМІ, особливо молодіжно орієнтованих програм телебачення і радіо; відвертої мовної дискримінації особистості на сході та півдні України; офіційного російськомовного спілкування політиків як способу формування суспільної думки про меншовартість української мови; неодиноких випадків російськомовного викладання загальноосвітніх та спеціальних дисциплін у вищих навчальних закладах.

Натомість студенти вимагають від влади: піднесення престижу державної української мови в суспільстві та у студентському середовищі; неформального входження України до європейського освітнього простору; визнання формування національно-патріотичного світогляду студентської молоді як пріоритетного напрямку виховної роботи у вищих навчальних закладах; впровадження обов’язкового державного незалеж-

ного іспиту на знання української мови політиками, державними службовцями, керівниками структурних підрозділів економіки, освіти, науки, культури; вивчення державної мови у вищих навчальних закладах упродовж усіх років навчання.

На урочистому закритті конференції студентська молодь гордо заявила: “Ми, столичні студенти — майбутня національна еліта України: наші інтелектуальні, наукові й творчі можливості віддаємо рідній країні! Ми українці й пишаємося своєю багатомільйонною національною спільнотою, яку визнав світ! Ми патріоти, й пам’ятаємо, що саме національний патріотизм виявляється в нашій активній життєвій позиції щодо захисту рідної мови, її утвердження, піднесення державного престижу!”

Закликаємо уряд України дослухатися до нас, перейнятися мовними проблемами у незалежній країні, долучити студентську молодь до їхнього розв’язання”.

Господиня олімпіади — завідувач сектору Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України Людмила Пясецька. Її енергетика, толерантність щороку перетворюють Всеукраїнську олімпіаду юних філологів із напруженого змагання на родинне свято.

Серед переможців — школярі з Вінницької, Рівненської, Івано-Франківської, Волинської, Полтавської, Одеської, Чернівецької, Херсонської, Закарпатської, Хмельницької областей та Дніпропетровська. Усього в олімпіаді брали участь 119 юнаків і дівчат, 59 із них одержали дипломи переможців I, II чи III ступенів.

Учні не лише розв’язували філологічні завдання, а й відпочили у найкращих куточках Франківщини: побували в Коломиї, в Буковелі. Зустрілися з Юрієм Андруховичем і мали змогу поставити йому свої запитання.

Наступна XXIII Всеукраїнська олімпіада з української мови й літератури має пройти в Південній Україні — у Херсоні.

УЧНІВСЬКА ОЛІМПІАДА

поетичних. Школярів більш навчають історії літератури (що, безперечно, потрібно), а не переймаються життям літературних героїв. Тож можна прочитати підручник і знати, про що йдеться, але естетичного переживання болю і радості після діалогу не залишиться.

З української мови учасники олімпіади мають вищі результати, ніж з літератури. Проте і тут є проблеми. На жаль, часто вчителі-словесники забувають, що мова не може функціонувати без соціально-політичного, історичного, культурологічного контекстів. Вони мають навчити дитину думати вільно, уникаючи штампів і трафаретів.

Учасники олімпіади висловлювали думки щодо процесів комп’ютеризації. Маємо усвідомити роль і функціональні можливості електронних технологій, розуміючи, що всі проблеми жодна електронно-обчислювальна машина не розв’яже.

Значний обсяг завдань, які запропонували учасникам олімпіади, склали тести. Крім того, учні писали твори з літератури і мови, аналізували художні твори, використовуючи нестандартне мислення й філологічну інтуїцію. Система, побудована лише на тестах, не забезпечить стовідсоткового добору найкмітливіших, найталановитіших і часто дає збої. А твір відображає мислення учня, його здатність орієнтуватися у різних ситуаціях.

Учні з усієї України, які здобули перемогу на обласному етапі олімпіади з української мови й літератури, спілкувалися з філологами. Кожне завдання, яке члени журі пропонували учасникам, було зорієнтоване на самостійне дослідницьке розв’язання.

Учні, які приїжджають на олім-

піаду, мають повезти додому лише найкращі враження. Цьогоріч усе було продумано й розроблено до дрібниць завдяки начальнику управління освіти і науки Івано-Франківської обласної державної адміністрації З. Болюк, директорів Івано-Франківського обласного ліцею для обдарованих дітей із сільської місцевості І. Рачія та багатьом методистам Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

ЯКИМ БУТИ ЛІКАРЮ?

Тамара КИРИК,
завідувач кафедри Медичного інституту УАНМ

Днями відбулася міжвузівська науково-практична конференція “Актуальні проблеми формування особистості лікаря у студентів-медиків”, яку ініціювали Академія педагогічних наук України, Інститут вищої освіти та Медичний інститут Української Асоціації народної медицини.

Соціально-економічна й екологічна кризи останнього десятиріччя призводять до того, що у вищі навчальні заклади молодь приходить вже нездоровою фізично і нестійкою морально. Якщо врахувати, що умови навчання, виховання та проведення дозвілля стають дедалі агресивнішими щодо здоров’я людини, а існуючі технології набуття знань перевищують можливості студентів, то не варто дивуватися, що майбутнім фахівцям доводиться нелегко. Ситуація, що склалася, потребує термінового оздоровлення студентів, підвищення рівня культури особистості.

У Медичному інституті Україн-

ЗА КОРДОН ЗІ ЗНИЖКОЮ

Святослав МІЗЕРНЮК

Чимало сучасної молоді, студентства хоче побачити світ власними очима, до всього дійти самостійно, сформувати власну позицію і думку про те, що відбувається в тому чи іншому куточку планети. Отож не дивно, що студентство — найбільш мобільна частина суспільства.

Щоб розвивати студентські й молодіжні освітні подорожі, програми культурного обміну, ще 40 років тому, 1968-го, за сприяння ЮНЕСКО було запроваджено міжнародне посвідчення студента ISIC (International Student Identity Card). Нині його визнають у 118 країнах світу, і воно водночас офіційно посвідчує особу. Його власник має право на безліч різноманітних знижок у цих країнах — на транспорт, житло, їжу, зв’язок, розваги та покупки. Можливо, тому щороку понад 4 мільйони студентів у світі долучаються до пластикових карток-посвідчень ISIC, ITIC (International Teacer/Professor Identity Card), IYTC (International Youth Travel Card). Адже не обов’язково бути студентом, щоб отримати міжнародне посвідчення особи. Викладачі й випускники шкіл теж можуть долучатися до цього глобального проекту.

На прес-конференції в УНІАН представники компанії “Ес Ті Ай Україна”, яка отримала ліцензію в Україні та репрезентує проект “ISIC—Україна”, стверджували, що понад 50 тис. наших студентів мають посвідчення, які дають право на дисконтні знижки не лише за кордоном, а й в Україні. І мережа компаній, які пропонують різноманітні переваги на товари і послуги, рік у рік зростає. Проект “ISIC—Україна” спрямовано на розвій студентських і молодіжних освітніх подорожей, програм культурного обміну та інтеграції України в європейську та світову спільноту: продаж авіаквитків за спеціальними тарифами, освітні програми, стажування та мовні курси за кордоном; бронювання готелів, хостелів, оформлення страхових полісів.

Аналітики, які досліджували ефективність програми у світі, підраховували, що всі власники карток за рік зекономили 500 млн доларів. Однак не варто думати, що комерційні структури, які надають молоді знижки, — альтруїсти. Приміром, студентська молодь Санкт-Петербурга на освіту, одержу, їжу, розваги упродовж року витрачає 2 мільярди доларів! Це величезні гроші. Надаючи знижки на свої послуги, компанії захоплюють молодь витратити гроші саме у їхніх комерційних мережах.

скої Асоціації народної медицини 1993 року створено спеціальний відділ формування особистості студента — майбутнього лікаря, діє і науково-практичний Центр “Формування особистості студента”.

Нинішня конференція присвячена пам’яті засновника і керівника Центру, професора, доктора філософських наук Віктора Івановича Первака. Вона розпочалася з духовного заповіту В. І. Первака — доповіді “Едукація особистості”, яку було присвячено розвитку особистості студента-лікаря. Адже це стає одним з головних завдань вищої медичної школи.

Людмила Пясецька

Дмитро ДРОЗДОВСЬКИЙ

В Івано-Франківську відбувся фінал Всеукраїнської олімпіади з української мови й літератури для школярів 9—11 класів. Цілий рік юнь з усіх регіонів України готується, щоб показати свої знання.

Уже традиційним для юних філологів стало завдання зробити ідейно-художній аналіз поетичного тексту. Запропоновано різноманітні твори: вірш Василя Стуса “У цьому полі, синьому, як льон...”, вірш “Ткач” Якова Щоголева (у травні виповнюється 110 років із дня народження цього самобутнього поета), “Україна” Тодося Осьмачки.

У таких завданнях юні знавці мови мали показати свою ерудицію й уміння “говорити” з текстом, адже саме з цього діалогу має народитися відповідь. Знайти ключ до художньої системи твору не просто. На жаль, у середній школі сьогодні недостатню увагу приділено аналізу художніх творів, зокрема

МИКОЛА ГОГОЛЬ: ДУХОВНИЙ ГЕРЦЬ УКРАЇНИ З РОСІЄЮ

Микола КОРПАНЮК,
професор,
м. Переяслав-Хмельницький

Закінчення.
Поч. у ч. 15 за 2008 р.

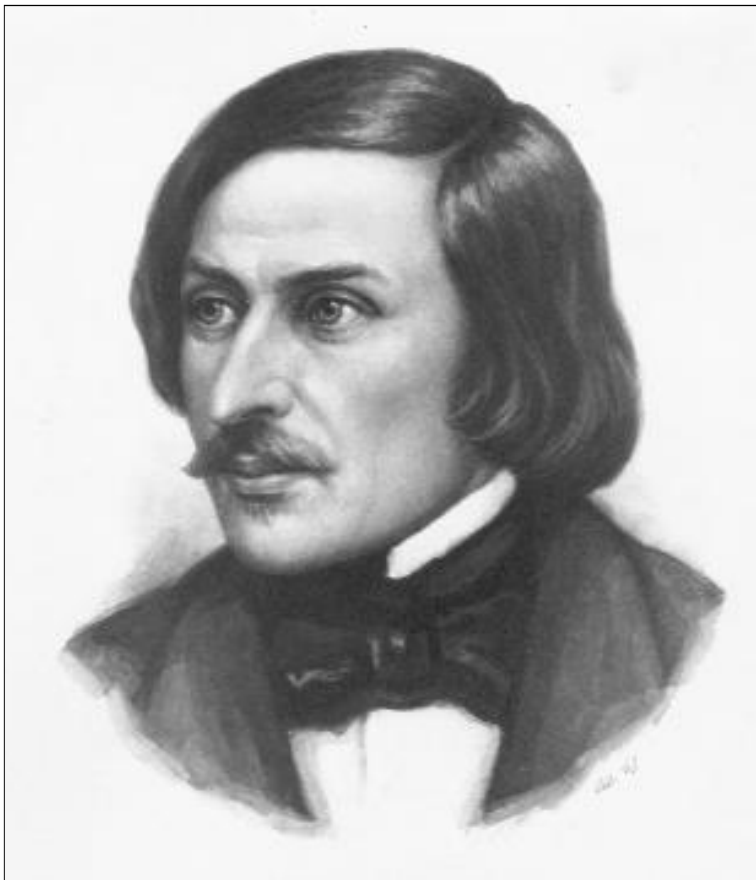
Поява збірки “Миргород” (1835 р.) на тлі громадсько-українофільсько-культурницької діяльності М. Гоголя — знаменний щабель у його творчості. Письменник у повістях вдався до зображення побутового життя нащадків тієї козацької старшини, яка зайняла пасивну позицію щодо колоніального режиму й скотилася до морально-духовного звиродніння, тілесного існування. Реалістично письменник описує безкінечні судові позови між Іванами, паразитизм, замкнутість, забобонність, самозакоханість поміщиків, хабарництво чиновників як типові умови й засоби їхнього існування, а не життя. Широко використовуючи сатирично-гумористичні засоби образотворення, М. Гоголь розкриває бездуховні засади цих героїв як законні мірні явища їхньої громадянської та національної байдужості. Проте, що так воно й було, свідчать не лише факти і документи, а й поява творів В. Наріжного “Два Івани, або Пристрасть до позовів”, Г. Квітки-Основ’яненка “Пригоди Столбикова...”, “Пан Халаявський” тощо. Схожість сюжетів багатьох творів М. Гоголя, Г. Квітки-Основ’яненка, В. Наріжного означає, що письменники спільно й свідомо виробляли засади та напрями національної романтичної та реалістичної літератури на першому, дошевченківському, етапі її розвитку.

У збірку повістей “Миргород” М. Гоголь включає й “Тараса Бульбу” — вершину романтично-реалістичної літератури. Ця епопея за тематикою, проблематикою та ідейним спрямуванням протилежна решті творів із “Миргорода”. Нею письменник створює програмний орієнтир не лише для літератури, а й для всіх свідомих українців. Він закликає стати на шлях Тараса Бульби, а не Іванів Никифоровичів чи Шпоньок. У цій повісті-епопеї — вся українофільсько-патріотична позиція автора, його програма й мета. Реалістично змальовуючи вічну біду нації — зрадливість еліти, Гоголь оптимістично стверджує: доки в народі живе козацький дух, доти він нездоланний. Жертовність Тараса й Остапа, старшини, козаків уперше після “Енеїди” І. Котляревського так майстерно змальованих, мусять розбудити приспану “хиренну волю”.

Письменницька майстерність М. Гоголя в “Тарасі Бульбі” навіки утвердила його одним з найбільших геніїв-класиків нашої літератури, яка, поруч із творами інших сучасників, надихнула на поетичне слово Т. Шевченка:

*Всі оглухли — похилились
В кайданах... байдуже...
Ти смієшся, а я плачу,
Великий мій друже.
А що вродить з того плачу?
Богилово, брате...
Не забавуй в Україні
Вольнії гармати.
Не заріже батько сина,
Своєї дитини,
За честь, славу, за братерство,
За волю України.
Не заріже — викохає
Та й продасть в різницю
Москалеві...*

Надихаючись прикладом Гоголевого Тараса Бульби, Тарас Шевченко створює образ Івана Гонти — жертовного батька, для якого воля України цінніша за родинні обов’язки. Образи Тараса Бульби та Івана Гонти стали орієнтиром

для жертовного служіння нації патріотам — Січовим Стрільцям і воякам УПА.

Відповідаючи на потреби українців свого часу, М. Гоголь зображав нашу перспективу, орієнтуючись на традиційні національні політичні та культурні цінності: свободу, рівність, шляхетність і войовничість. Він закликає очиститися від міщансько-споживацької психології, вигідної колонізаторам, а не Україні.

Утвердивши в літературній практиці та свідомості читачів образи українця та України як високогуманістичні й демократичні ідеали, письменник, простудіювавши й на собі перевіривши “принади” чиновницько-міщанської столиці та губерній, збагачує нашу літературу творами з життя метрополії. Його “Петербурзькі повісті”, “Ревізор”, “Одруження”, “Мертві душі” реалістично відтворили продажно-аморальне, вироджене суспільство “царських стовпів”, у якому панують вовчі закони не лише у звичаях, моралі, судочинстві, а й у психології широких верств бюрократично-кріпосницької машини. Культ рубля як єдиної цінності в житті виправдовує всі засоби, тому пересічній людині, що має хоч краплю совісті, не вижити у ньому, зберігши свою індивідуальність. Продажність і всюдозволеність письменник відтворює найвищими мірками художньої краси. Цими творами, написаними у традиціях української сатиричної літератури, О. Фонвізіна, М. Гоголь вивів на суд історії та цивілізації задержані царського кріпосного ладу. Це була відповідь письменника на псевдотеорії про місіонерську роль Російської імперії в Україні. Але ця допомога виразно українська, бо росіянин, навіть найпрогресивніший (з-поміж них В. Белінський), був великодержавником і монархістом, “держимордю”. Після творів Гоголя з’явився О. Герцен і його послідовники.

Сучасна Гоголеві російська промонархічна критика тонко відчувала, куди спрямовані його твори, тому жорстко воювала проти ньо-

го. Демократи підтримували письменника, вбачаючи в ньому ідеолога поступу та реформ, так бажаних для держави.

Постійний тиск офіційної влади, яка прагнула зробити його зручним і корисним, пошуки нових духовних опор спричинили певну кризу, яку академік С. Єфремов вбачав у намаганні М. Гоголя знайти компроміс між його українською ментальністю та спробами входження в російську. П. Голубенко гіпотезу С. Єфремова про “дві душі” Гоголя конкретизує так: “Душа Гоголя відчувала і знала більше, ніж розумів його розум. І тому в своїй письменницьких творах він заперечував Росію з її ладом суспільного життя і людських взаємин, а розумом хотів служити Росії своєю творчістю. Бачив своє призначення в тому, щоб зробити Росію і в духовному розумінні великою. В цьому і було його “двоєдушіє”. Духовний світ Гоголя і Російська імперія — явища несполучні. Тому Гоголь не тільки не знайшов у ній своєї справжньої батьківщини, а й згинув на її шляху в марних зусиллях завернути російську “птицю-тройку” на іншу дорогу”.

Шевченкові слова: “Ти смієшся, а я плачу, // Великий мій друже” найкраще ілюструють сприйняття Гоголевої творчої спадщини українцями як власної. Ніхто з українських науковців, читачів дореволюційного часу не сумнівався в тому, що Гоголь — український письменник, а через колоніальну залежність наша національна література не лише україномовна, а й латинопольсько-угорсько-російськомовна. Цей погляд був природним і реалістичним. Українським письменником називають Гоголя М. Максимович, М. Драгоманов, М. Дашкевич, О. Огоновський, І. Франко, М. Грушевський, С. Єфремов — усі історики письменства нерадянського періоду. Та й сам М. Гоголь, як засвідчує М. Максимович, вважає, що він український письменник, який пише російською. Обороняючи його творчість від надто прискіпливих закидів П. Куліша, Максимович підкреслював, що для розвитку національного письменства Гоголь зробив не менше, ніж І. Котляревський, бо вся наша література після його творів усвідомила себе українською. Так сприймав Миколу Васильовича М. Лисенко, створюючи опери “Тарас Бульба”

та “Майська ніч”. Так підказують і самі російські науковці, не заангажовані на великодержавному шовінізмі. Один з найавторитетніших дослідників історії російської літератури XIX ст. С. Венгеров писав: “Самое малороссийское в Гоголе, отчасти уже подмеченное Аполлоном Григорьевым, — общее отношение к русской действительности. Ведь у Гоголя ни капельки любви к той жизни, которую он так беспощадно изобразил... Про Гоголя можно определённо сказать, что он горячо и пламенно не любил ни русских людей, ни русской природы. А вот для Малороссии, для малорусского быта, для малорусской природы, для малорусской истории, для Тараса Бульбы Гоголь имел в своём сердце неиссякаемый родник любви и снисходительности. Украину Гоголь окутал поэтическим флером, а Россия для него одна лишь мерзость заплесневелости, мёртвое царство мёртвых душ... Гоголь относился к русской действительности прямо как иностранец... Малороссийское мироощущение, если можно так выразиться, настолько органически засело в Гоголе, что то небольшое, специфически русское, которое ему было знакомо, запечатлелось в его изображении не только как художественная эмоция, сколько как этнографическая картина”.

Микола Гоголь у першій половині XIX ст. закономірно виправив помилку своїх предків, які прогнали бій за нашу державу російському царизмові у другій половині XVIII ст. Він дуже майстерно грав роль з царським режимом. Під вагою цього дійства не впав, а віддав себе в офіру заради майбуття. Його навернення до поглибленого релігійного світогляду — не ознака вичерпаних можливостей, а прагнення прозвітувати перед Всевишнім про виконаний синівський і християнський обов’язок.

У цьому історично-світоглядному колі, що розривало колоніальний обруч з тіла й духу України, внесок М. Гоголя ще належно не усвідомлений і не поцінований. Але настала пора збирати розкидане каміння і з нього мурувати вічну будівлю нашого ества і нашої держави. Гоголь у ній має своє гідне місце.

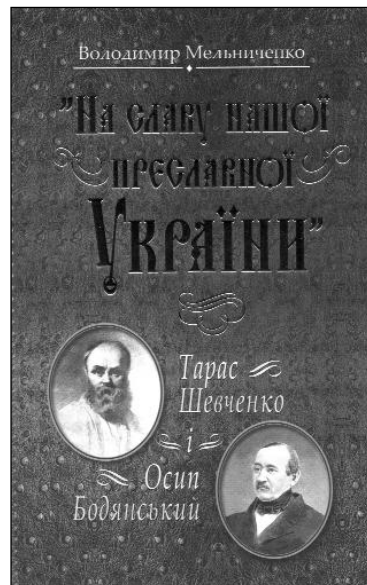
Говорячи, що Микола Гоголь — один із найгеніальніших національних класиків і духовних світочів, переконаний, що він, окрім нас, українців, належить і російській культурі, який надав виразно демократичного спрямування, вивів її зі шляху монархічно-підданського на загальнолюдський. У цьому і його, і наша сила, бо Україна споконвіку добрий ангел Божий у цивілізаційному русі людства.

У ліричному етюді “1834” М. Гоголь, розмірковуючи над планами відродження України, твердо сказав: “Я здійсню” їх. Цієї обітниці, висловленої над синім Дніпром, у святій столиці Києві, він дотримався.

Нам, українцям початку XXI ст., що нарешті мають свою державу, для якої й працював наш світотвор, відзначаючи його 200-річчя, треба усвідомити: ми варті того, щоб зберегти, примножити й увічнити справу й дух Гоголя й Шевченка, зумівши подолати всі негаразди.

Це ж наш Тарас Бульба звертається до всіх в Україні й поза нею суціль: “Гадаєте, є що-небудь у світі, чого б налякався козак?”

Відкинувши власні й Гоголеві смутки, повинні стверджувати: “Так цікаво на світі жити, панове!” Жити разом із Миколою Гоголем та іншими духовними опорами нації, з якими успішно долаємо колоніальну спадщину.

БОДЯНСЬКИЙ ПРОСТЯГНУВ СВОЮ ЩИРУ РУКУ...

Іван ШИШОВ,
член Національної спілки письменників України, член Спілки письменників Росії, м. Москва

Усі десять українознавчих та україномовних книжок, які виходили з-під пера доктора історичних наук, члена-кореспондента АПН України, заслуженого діяча науки України, члена Національної спілки письменників України і Спілки письменників Росії Володимира Мельниченка доводилося редагувати мені. Робота ця надзвичайно цікава й захоплива. Як український філолог я був трохи обізнаний з тим, про що йшлося в рукописах.

Володимир Мельниченко — не просто генеральний директор Культурного центру України в Москві, він і сам став своєрідним центром української культури в Білокам’яній, бо його культурологічна й просвітницька діяльність стосується не лише Москви й України, а й усього україністичного світу. Тобто нині він виконує роль, подібну до тієї, яку відіграв один з досліджуваних ним персонажів — Осип Бодянский.

Це була фундаментальна особистість для української та всієї слов’янської культури. Саме Бодянский допоміг Шевченкові вийти на загальнослов’янські, а отже, загальноєвропейські обшири. Він ознайомив видатного чеського славіста Шафарика з геніальною поезією нашого Кобзаря.

Та й у Москві Бодянский відкрив Шевченкові найпотаємніші входи й виходи до середовища тодішньої московської еліти. І саме тому Тарас Григорович після десятирічного заслання відчув себе так, як почувався в свою бурхливу юність і молодість. Там Сошенко його познайомив із самим Карлом Брюлловим та українськими патріотами, які врешті викупили його з кріпацтва, а тут Бодянский простягнув йому свою щирі руку.

У книжці В. Мельниченка зображено цілу плеяду українських, російських та світових діячів культури, переплетених між собою. Як писав Михайло Коцюбинський, так і хочеться запитати: “І як же ото він робить?”

Книга вийшла в Москві українською мовою, і було б чудово, якби її видали в Києві та подарували бібліотекам усіх українських гуманітарних ВНЗ. Це незамінний підручник і посібник, він стане у пригоді страхокласникам, викладачам та студентам-гуманітаріям.

«СВІТ ПО-НОВОМУ ВІДКРИВАТИ...»

Уляна ГЛІБЧУК

10 квітня в Укрінформі відбулася прес-конференція, присвячена початку Всеукраїнського поетичного вернісажу “Троянди й виноград—2008”. Його організаторами виступили Український фонд культури, Фонд Максима Рильського “Троянди й виноград”, Київський літературно-меморіальний музей М. Т. Рильського.

Поетичний конкурс відбувається вдруге. 2006-го в ньому зголошилося взяти участь понад 200 авторів з усіх областей України, які надіслали кілька тисяч віршів. Голова журі Борис Олійник відзна-

чив: “Укотре переконуюся: віковий ценз не стоїть на заваді потягу до поезії. В Україні пишуть чи пробувають писати вірші, як раніше казали, від піонера до пенсіонера. Крім вітчизняних, озвалися віршарі з Португалії, США, Ізраїлю. Найяскравіше творів прибуло від учнів, учителів та викладачів. Віковий ценз авторів досить розмашистий — від 10 до 80 літ”.

Доки на прес-конференції про поетичний вернісаж розповідали поважні члени журі, у журналістів не було заперечень. Важко не погодитися з редактором літературного журналу “Дніпро” Миколою Луківим, що молодь сьогодні покинула сама на себе, жорстко обірвано зв'язок між творчими поколіннями,

і що колись було зовсім інакше... Все так... Якщо існує “Коронація слова” — конкурс на кращий прозовий твір, і нещодавно стартував конкурс на кращу радіоп'єсу, то чому ж поезії пасти задніх? Але думаю, що організатори припустилися помилки, запросивши юних конкурсанток публічно читати свої вірші — поезія там не ночувала. Виникають сумніви, чи справді члени журі оцінюють кожну поетичну сповідь за рівнем професійного віршування, глибиною й образністю думки. І наскільки доречний у такому випадку творчий заклик Максима Рильського, який організатори обрали девізом поетичного вернісажу: “Світ по-новому відкривати, поете, обов'язок твій!”

Фото Олеся Дмитренка

Старт поетичного вернісажу “Троянди й виноград”

ГЕТЬМАНСЬКІ СТОЛИЦІ

Євген БУКЕТ
Фото автора

1968 року американський дослідник української архітектури Левко Майстренко зазначив: “За Гетьманщини було три столичних міста: Чигирин — за Хмельницького, Батурин — за Мазепи і Глухів — аж до ліквідації Гетьманщини. Від цих історичних міст, перлин нашого містобудування, залишилися фактично лише назви”. Ця теза характеризує небезпечний стереотип, який унаслідок браку досліджень та належної інформації поширився не лише в Україні, а й по світу. Нам нав'язують думку, ніби українська культура загалом і містобудівна зокрема, цілковито втрачені, тож можемо розпочинати будівництво нової української культури з чистого аркуша. А охороняти, вивчати, відроджувати національну спадщину — марна справа, бо від неї “залишилися тільки назви”.

На щастя, такі настанови неправдиві. У цьому зможе переконатися читач книжки, присвяченої малодослідженому феномену української історії та культури — містам, які виконували функції столиць у XVII та XVIII століттях. Книжку “Геть-

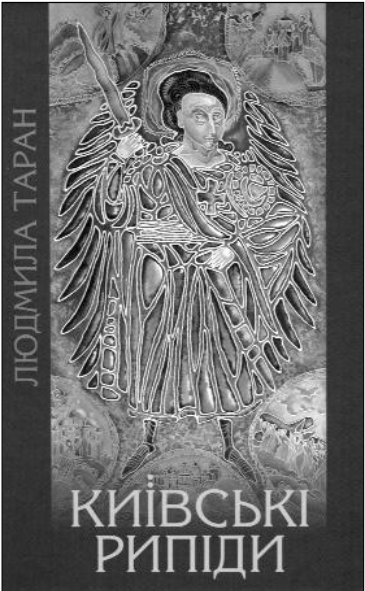
манські столиці України” Віктора Вечерського презентувала 11 квітня в Музеї гетьманства інформаційно-аналітична агенція “Наш час” у межах проекту “Невідома Україна”.

Акція розпочалася на подвір'ї музею невеликим концертом гурту “Хорея козацька”, потім усі охочі мали змогу переглянути слайд-шоу, яке презентувало книгу, поспілкуватися з автором та науковцями.

Нині в Україні є потреба досліджувати й широко популяризувати все, пов'язане з українською історією, культурою, наукою й технікою, ліквідувати “білі плями” у суспільній свідомості українців. Саме цьому слугує проект “Невідома Україна”. У його рамках вийшла друком низка видань, зокрема “Шляхами трипільського світу”, “Льодовики, мамонти та первісні люди: Україна мільйон років тому”, “Перший іконописець Київської Русі — Аліпій”, “Під захистом мурів: з історії української фортифікації”, “Українські дерев'яні храми”, “Омріяна країна дітей Одина (ґоти в Україні)”, “Українські монастирі”, “Голодомор в Україні як геноцид”, “Київське вікно у всесвіт (астрономія)”, “Золотоординські часи на українських землях”.

Гурт “Хорея козацька”

Олександр БАЛАБКО

І легко, і складно водночас писати про нову книжку Людмили Таран “Київські рипіди” (видавництво “Фенікс”, 2007 р.), оскільки я був головним редактором київської “Вечірки”, де впродовж 2002—2006 років більшість із зібраних у книжці публікації було вміщено, а недавно випало вести ще й вечір-презентацію “Рипідів” у Національній спілці письменників України.

Здавалося, що вже добре знайомі герої письменниці, однак виявилось, що в книжці, а не в газеті, тим паче — навіч, у конференц-залі Спілки, бачиш їх зовсім по-іншому, рельєфніше й опукліше. Приміром, долучившись на презентації до розмови про минуле, сьогоднішній майбутнє Києва, генерал-лейтенант, один із фундаторів українського війська і письменник Володимир Пасько додав до описаної в книжці історії свого повернення в Україну бачення шляху, яким нині нерідко ідуть до Києва. Ідуть не до, а на Київ, аби, як загарбники, узяти його на спис. І тим скоробагачкам байдуже до культурних, духовних традицій, а “зелень” купюр в них виважується над зеленню київ-

СЛОВА ПЕРЕКУЙТЕ НА ЗБРОЮ

Тетяна ДІГАЙ,
м. Тернопіль

*Моя країна мрій!
В ній тиша й буревій,
І сміх, і плач позмінно.
Я їх не відділю...
Безмежно, безпричинно
Люблю Тебе, люблю!*

Творчий доробок Ганни Черінь, відомої української письменниці зі США, потребує окремого дослідження. Що ж нового сказала поетеса у своїй книжці “Авангард”? Судячи з поданої хронології, вірші написані протягом останніх п'яти років. Слово від автора інформує читача, що у книжці “віддзеркалені події буремних останніх літ”, пояснює етимологію назви — “коли наш

юний авангард вийшов на Майдан воювати квітами”.

Книжка вийшла в Україні, і я справедливо зауважує у передньому слові Михайло Слабошпицький, це позитив, що свідчить про єдність української літератури, де яскравою зіркою сяє ім'я Ганни Черінь.

Авторка “Авангарду” — справжня патріотка. Її цікавить сучасна історія України, їй болять наші рани, наші невдачі: “Ти прости мені, любя країно, // За цю мову нестримно гірку: // Щобетати щораз солонію // Вже не личить мені на віку”. У віршах відображено конкретні факти, навіть згадано імена політиків. І тому ці поезії — явище швидше психологічне, ніж поетичне. Авторка декларує: “Гей, поети! Не бавтеся грою // В психедельність модерних химер! // Ви слова перекуйте на зброю — // Непотрібні шаради тепер”.

Ганні Черінь добре відоме почуття ностальгії. Вона звертається до новітніх емігрантів: “Тяжкою працею згоріване майно // Ніколи не заступить Батьківщини, // Бо серце тужить болісно. Воно // Не знає кращого від України”.

Переболені сентенції вистраждані життям поетеси, вона має на них незаперечне право. Але попри все, їх було б забагато, якби не притаманне авторці відчуття іронії й самоіронії: “А краще б десь над річкою сидіти // З життям непроданим. Хоч би й тому, // Що не спішить його ніхто купити”.

І нарешті — вірші про кохання. До них можна було б узяти за епіграф ці рядки: “У п'яних розкошах олеандрів // В серці проростає пізньоцвіт”.

ОДКРОВЕННЯ ПРО КИЇВ

ських парків і скверів, що цікаві їм лише як ще не забудовані ділянки. Натомість “Київські рипіди” Людмили Таран страждають від дволиконості Києва й України. Результат цього душевного роздвоєння — що в Україні з-поміж усіх європейських країн найбільше людей, які затинаються (про це прочитаєте у нарисі про лідера гурту “КОМУ ВНИЗ” Андрія Середу).

Саме в такому річищі й проходила більш як двогодинна розмова про Київ і Україну, про українство і малоросійство, спонукана збіркою оповідей про людей, яких і справді можна назвати рипідами, тобто золотими прикрасами-сонцями на бароковому обличчі столиці. На жаль, на зустріч з авторкою і киянами змогли прийти не всі герої книжки. Але все одно конференц-зала Спілки давно не бачила такого сузір'я славних імен: поет і видавець Іван Яковенко, академік-генетик Ганна Єльська, співочо-музичний дует Жанна Боднарук і Анатолій Карпенко, член-кореспондент НАНУ, літературознавець Тамара Гундорова, поет і релігієзнавець Григорій Фалькович, засновниця клубу “Парнас на Видубичах” Маргарита Довгань, журналіст і музикознавець Гюзель Сабітова, неповторна художниця Людмила Бруевич. А ще лишилися за кадром історик Наталія Яковенко, композитор Євген Станкович, політолог Олег Медведєв, віртуоз-саксофоніст Юрій Василевич, телеведучі Алла Мазур, Данило Яневський та інші. Про те, що їх об'єднує, Людмила Таран написала в одному з нарисів 2004 року: “Мене завжди цікавили особистості, що не пливли за течією, а на певному етапі життя вчинили власний вибір. Укласти б колись книжку за свідченнями сучасників, як вони робили себе “свідомими українцями”. І ось ця мрія здійснилася наприкінці 2007-го завдяки Київській організації НСПУ і Київській міській держадміністрації. До того ж, се-

ред свідомих українців — не лише українці, а й японець Йосінарі Харада, єврей Григорій Фалькович, татарка, або булгарка Гюзель Сабітова.

Окрасою вечора стали вірші самої Людмили Таран про Київ, вміщені в книжці в окремому розділі (а ще тут прочитаєте її літературознавче дослідження “Київ у ліриці неокласиків”) і поетичне слово друзів Людмили — Наталки Клименко, Наталки Білоцерківцевої, Тараса Унгуряна. Цікавим був також виступ про власний шлях до досягнення Києва молодого науковця Ганни Кривенко та її чоловіка, американця Джима, з яким Людмила Таран познайомилася на журналістських стежках. А загалом її книжка уточнює можливості літератора у журналістиці та вплив журналістики на літературну творчість. Доробок Людмили Таран — чудовий приклад взаємопроникнення й взаємозбагачення цих двох схожих лише зовні сфер діяльності. Повсякденні зустрічі з людьми, прес-конференції та інші атрибути журналістики поетеса переплавляла у нестандартні публікації, жодна з яких не має ознак чистого жанру — інтерв'ю, нарису чи есею. Вони в неї синтетичні. Тут усі жанри високої журналістики, осяяні письменницьким світобаченням, добре почуваються під одним дахом.

Та головне, що поряд з окресленням характерів, долі і вдачі своїх героїв пані Людмила неодмінно висловлює власну думку, що за нинішніми канонами журналістики — мало не злочин: журналіст, мовляв, має лише інформувати.

Гадаю, що ця зустріч з героями книжки та її читачами окреслила не одну низку тем для Людмили Таран, яка нині має чудову творчу форму (наприкінці 2007 року вийшла збірка її прози). Тож побажаємо неослабного натхнення для нових книжок!

СЛОВО ПРОСВІТИ

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

22 квітня в Київському Будинку вчителя відбудеться презентація нових книжкових видань Видавничого центру “Просвіта”. Буде представлено книги: Максим Рильський “Життя духовного основа” (статті й висловлювання про мову); Ніна Солтановська “Хто ми?” (про духовне виховання людини). Поч. о 17.00

Біле полотно має сяючу ауру кришталевої чаші: воно чекає наповнення дощем барв, музикою сюжету чи медитативною тишею, коли серце художника мовить нашому серцю без слів...

Член-кореспондент Академії мистецтв України, заслужений діяч мистецтв України Віра Барінова-Кулеба назвала свою нову виставку “Давнина і сьогодення”.

— 63 роботи я зняла з шістнадцятого поверху своєї майстерні. Ці полотна народилися в мене давно. Я щаслива, що жила в ті часи, картини несуть великий життєвий досвід.

Я народилася на хуторі в Гадяцькому районі Полтавщини. Ще трирічною малювала крейдою на коминах печі — мама навчила. Вона зображувала те, що відчуває жінка-селянка: хату, дівчат у вишиванках, які жали жито, в'язали снопи, плели віночки чи відра з водою несли на коромислі. Вона вишивала барвисті рушники. Моя мама до школи не ходила, грамоту вивчила самотужки. І на що не подивитися — якийсь образ знаходить: малювала все гарне, про щастя материнства і щастя працювати на землі. Ми всі діти малювали (а нас було п'ятеро, та перше померло під час голоду).

Якось мама приїхала до мене в Київ. Були брежнєвські часи, і я писала картину про війну, психологічно важку, бо сама пережила це. Я зобразила солдата, що ніби підвівся з землі, і жінки, які були в полі, кинулися пізнавати, чи то не їхній син або чоловік. Мама подивилася і сказала: “Доню, не малюй такі важкі картини. Тобі боляче це робити”. — “А що ж мені малювати?” — “Малюй радість”. — “А що є радість?” — “Квіти і діти”. Так я почала писати натюрморти з квітами.

Згадую, як Микола Петрович Глущенко казав нам, коли ми писали з натури: “Ніколи не пишіть те,

ЗБЕРЕГЛА КОЛИСКУ

що бачите, а те, що відчуваєте”. Тому не випишу кожної пелюсточки, мені важливе відчуття краси природи. Як, думаю, з якої насінинки виростає квітка маку, і вона має красу, запах, смак. І — зникне. Буде нова. Така філософія — від селянського розуміння життя і людства. У моїй київській майстерні висить колиска, ще довоєнна, та, що батько зробив. Ця колиска з рушниками й сорочками надихає мене малювати. На багатьох моїх полотнах — колиска з немовлям. Жінки мають таку глибину душі, бо народжують дитину, і до самої старості, до вічності відчувають це дитя.

— Ви пишете літопис свого роду, а через нього — України.

— Є картини, присвячені бабі Марфі Кулебі й дідові Миколі, які 1933-го померли від голоду, — я не могла цього не намалювати. Наш хутір переселили в село Римарівку, і тепер на тому місці бур'яни, та ще водою залили, ніби ставок, а нас правді — болото. І коли вже після війни мама нас, маленьких, водила туди, де наша хата була, на землю присіла відпочити. А там самі хрести в садку — тоді хоронили біля садиб. Мама показала братові й каже: “Сину, це твоя земля”. Мені це врізалося

в пам'ять, і я зображую картину, де хрестом зорана земля, і мати в чистій білій сорочці зі сповитим дитятком тримає ще й граблі. Це символ, що людина мусить вигребти завжди все недобре, а все хороше брати в свою душу. Мама вчила: ніколи не можна погане з душі кидати в землю, бо земля годує. Не можна в повітря, бо ним дихаємо, і в воду. Мамо, куди ж його викинути? А туди, звідки воно прийшло. Ця глибина мудрості й почувань селянської жінки настільки запала мені в душу, що я не можу не малювати.

На балконі моєї квартири на дев'ятому поверсі у довгеньких ящикках — земля. Не можу вранці не вийти туди і не торкнутися її. Люблю, коли там усе проростає, — земля дає енергію. Боляче, що у нас безкультур'я у ставленні до своєї землі та природи. Не можу дивитися, як люди все довкола захащують сміттям та непотребом. Раніше, було, йдуть жінки в поле і побачать десь склянку чи черепочок, то приберуть.

Дитина в три роки вже працювала, як моя меншенька сестричка. Розіб'є мама гарбуз, покладе перед нею, каже: донечко, повитягай насіння. Або поведе нас, малих, на грядку, посадить, де посіяні бур'яки, і каже: оце, дітоньки, вибирайте бур'ян. А яка любов до рослин! Ніколи не забуду ту стежку, коли мама йшла на роботу і я за нею, босоніга. Коноплі вже високі, аж по голівці мене стукали повним насінням, а плоскінь виділяє пилок: саме дощ пройшов, груддя слизке, ніжка ковзає, а мама повертається і каже: “Гляди ж, донечко, не наступи на коноплинку”. А то ж колгоспне поле, величезне, що

Віра Барінова-Кулеба. “Не цілуй мене, Іванку”

там тієї коноплинки! Ось яка культура простої жінки у ставленні до природи! Прикро, що ми машинами заглушуємо, даavimo чадом цю красу, а людина повинна знати, що вона залежить лише від природи.

— Ваші картини у кольорі полотна...

— Я з дитинства бачила жінок, які прями, ткали, вишивали. І такого слова не було, що немає роботи, не знає, куди себе подіти. Зараз і вимушене неробство, і депресії, але щоб душу свою не вбити, потрібно щось творити. Будь-яка людина може виразити себе в красі. Або співай, якщо можеш. А пісня йде від глибини болю або від радості. Своїм студентам кажу: найбільше цінуйте скарби душі! Не можна сваритися, викидати щось погане, не можна сумувати!

Дві нові картини я написала за враженнями Сорочинського ярмарку. Восени поїхала туди, побачила багато людей — свято. Усі у вишиванках, рушників багато, і співають. Я намалювала таку картину: білих лебедів на синьому тлі — великий

гобелен, і біля нього з глечиками сидять жінки, одна з Західної України, а одна — полтавчанка. На глядача дивиться гарна сучасна дівчина. Так, як прийнято, відкриті красиво плечі, вона одягла стрічку, віночок, і трохи ніби розчарована, ще й тримає на шнурочку песика. А далі — бабуня, що принесла продати півня, та такого великого, що зв'язала йому ноги ще й хусткою закутала. А інша з козою задрімала. Ще й індик, і гуси, які приїхали на ярмарок, думають, що робити, а кури трошки перелякалися. Я розказую свої картини, та їх краще побачити.

Навесні їжджу на Полтавщину — в мене там є хата. Ходжу боса по землі, і в мене відроджуються сили. Коли повертаюся в київську майстерню, сідаю перед полотном — і народжуються картини.

Богом дано життя, і воно щасливе. Було, мама каже: “Доню, прожити потрібно кожен етап свого віку, він має своє щастя...”

Спілкувалася
Валентина ДАВИДЕНКО

Віра Барінова-Кулеба. “Кольори осені”

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

В. о. головного редактора
Валентина ДАВИДЕНКО

Редколегія
Любов ГОЛОТА,
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Перший заступник
головного редактора
Ніна ГНАТЮК
279-49-47

Заступник головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар

Ірина ШЕВЧУК

Відділ літератури
Уляна ГЛІБЧУК
270-55-57

Відділ мови
Святослав МІЗЕРНЮК
279-39-55

Відділ коректури
Ірина СТЕЛЬМАХ
Олена ШУЛЬГА
278-63-69

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69

Інтернет-редактор
Євген БУКЕТ
279-39-55

Черговий редактор

Святослав МІЗЕРНЮК

Бухгалтерія

279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
<http://slovoprosvity.org.ua>

Видруковано з готових
фотоформ на комбінаті
“Преса України” у середу.
Зам. № 3301216
Наклад — 30000

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.
Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.

Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617
Передплатна ціна, враховуючи
поштові послуги:
на місяць — 3,94 грн.
на 3 місяці — 11,32 грн.
на 6 місяців — 21,64 грн.

«КИЇВ БУДЕ КРАЩИМ»

Петро АНТОНЕНКО

Під цим гаслом Блок Юлії Тимошенко почав виборчу кампанію у столиці. Днями на міській конференції Блоку було затверджено кандидатів на вибори столичної влади. Кандидатом на посаду міського голови Києва названо Олександра Турчинова. Виборчий список БЮТ до Київради очолила сама лідерка Блоку. Те, що на чолі виборчої кампанії — перші дві особи Блоку, до того ж, прем'єр-міністр і перший віце-прем'єр, засвідчило, якої надзвичайної ваги надає ця політична сила ситуації в столиці. Можна додати, що на чільних місцях у виборчому списку до міської ради — Микола Тomenko й Олександр Зінченко.

Виборам до міської ради БЮТ надає не меншої ваги, аніж виборам мера, він ставить за мету отримати більшість у раді. Вона потрібна Блоку не лише як “страховка” на випадок обрання мером не їхнього кандидата. Навпаки, Юлія Тимошенко на конференції впевнено заявляла про майбутню перемогу Турчинова. Лідерка БЮТ уже не вперше порадила не дуже довіряти “рейтингам” і “соціологічним опитуванням”. Утім, цілком резонно, бо вибори вже не раз спростовували химери “рейтингів” і насамперед — стосовно БЮТ. Юлія Тимошенко нагадує, як помилялися “рейтингописці” (чи не свідомо?) під час виборчих кампаній до парламенту. Так що в Олександра Турчинова справді серйозні шанси на перемогу, враховуючи його політичний досвід та імідж безкомпромісного політика. А ще — високий рейтинг БЮТ у столиці та значні організаційні можливості й досвід у виборчих кампаніях.

Щодо самих столичних виборів, то тут ще багато невідомого, починаючи з того, чи вони відбудуться, принаймні у визначений термін. Адже всі пам'ятають кількаразове перенесення торішніх парламентських виборів. Уже оскаржено в суді постанову про призначення столичних дочасних виборів. З мотивацією їхнього призначення, якою керувався парламент, теж не просто. Основний аргумент — зловживання столичної влади і самого мера, для доведення яких було створено кілька спеціальних слідчих комісій на найвищих щаблях влади, і ще не всі вони чітко визначилися. Не розставили крапки над “і” й правоохоронні органи. Не може ані відправити мера у відставку, ані оголосити саморозпуск і Київрада, де політична розкладка вскрай заплутана. Не прояснює ситуації те, що БЮТ не може замінити своїх скомпрометованих депутатів ради. Причинюючи називають то небажання Центрвиборчком провести таку заміну, то те, що закон про імперативний

мандат депутатів місцевих рад перебуває у Конституційному Суді, і ніхто не може пояснити, діє він чи ні.

Боротьба за крісло мера нагадує якусь баталію, а не просто вибори. Вже те, що в гонку, бодай формально, вступає понад сотня кандидатів, свідчить багато про що.

Нинішнього мера, якого звинувачують у численних зловживаннях, все одно вважають одним з фаворитів виборів. Виборцям знову підкинуто непростий суспільний тест: скільки ж людей проголосує за кандидата в мери, який, якщо звинувачення підтвердяться, завтра стане кандидатом на нари? Тобто знову постає питання довіри людей до влади, заяв з трибун, мас-медіа. Виборцям не позаздриш — повний розгул демократії.

Після міської конференції я звернувся до депутата Верховної Ради України Володимира БОНДАРЕНКА з проханням прокоментувати ситуацію на столичних виборах.

— Пане Володимире, на який результат може розраховувати БЮТ на виборах до Київради?

— Думаю, цілком реально набрати більшість мандатів БЮТ, оскільки сама лідерка Блоку очолила виборчий список. Це дуже серйозний хід, якщо порівняти з іншими партіями і блоками. Маю на увазі Блоки Омельченка, Кличка. У Віталія були б непогані шанси, якби не його команда.

— На наших виборах традиційно значна роль належить засобам інформації. Тема мас-медіа Вам близька. Прокоментуйте, що зараз коїться в медіа-просторі столиці, насамперед у комунальних ЗМІ.

— Їх заблоковано для противників Черновецького. За гроші міста тут піарять тільки одну особу. У демократичному суспільстві це вже стало б приводом для того, щоб зняти Черновецького з балотування. Але у нас це терплять. Те, що було зроблено з відомими столичними газетами, — підпорядкування інформаційного середовища одній людині. У метро просто одурмлюють виборців, хоч це міський комунальний транспорт. Це мало б викликати належну реакцію правоохоронних органів і виборчої комісії. Але, на жаль, не викликає. Та про що говорити, коли у правоохоронців не викликає інтересу навіть дивний розподіл величезної кількості землі. Не те що мас-медіа...

Отже, виборча кампанія в столиці, попри все, набирає обертів. Чи стане 25 травня, День Києва, днем демократії й народовладдя? Відповідь на це запитання треба починати шукати вже сьогодні.

Євген БУКЕТ

Здійснилося! Нарешті багатьом українцям вдалося побачити справжнє обличчя північно-східного сусіда. Російська влада тричі піддала сумніву українську державність — устами Президента Путіна, міністра закордонних справ Лаврова і начальника Генштабу Збройних сил Балуювського. Те, що ще кілька років тому сприймали як анекдот, цього тижня перетворилося на реальність.

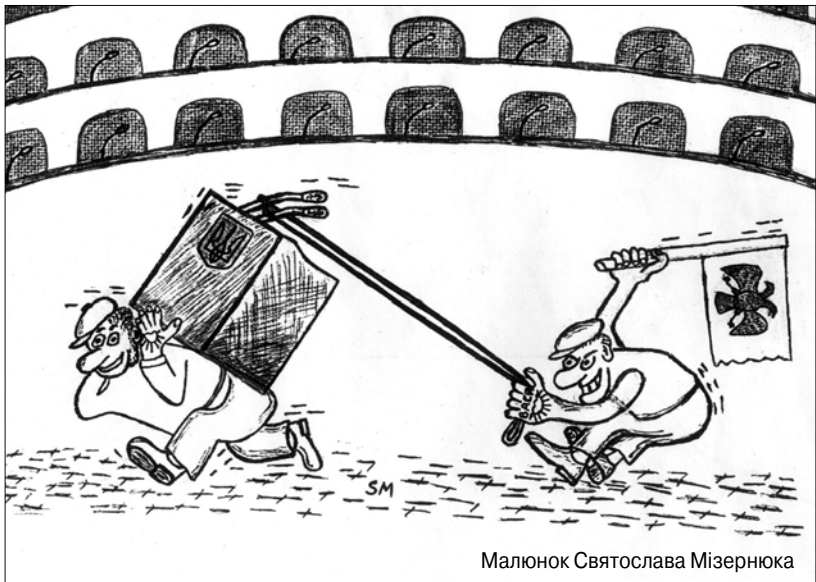
Отже, все почалося на саміті НАТО в Бухаресті: “Ти ж розумієш, Джордже, що Україна — це навіть не держава! Що таке Україна? Частина її території — це Східна Європа, а частину, і значну, подарували ми!” — сказав поки що чинний Президент Росії Володимир Путін

поки що чинному Президентові США Джорджеві Бушу. Міністр закордонних справ Російської Федерації С. Лавров 8 квітня в інтерв'ю радіо “Ехо Москви” додав: “Ми робитимемо все, щоб не допустити прийняття України та Грузії до НАТО”. 11 квітня начальник Генштабу Збройних сил РФ Ю. Балуювський уточнив, що у разі вступу України та Грузії до НАТО Росія діятиме, щоб забезпечити свої інтереси. “Це будуть заходи не тільки військового, а й іншого характеру”, — наголосив він. Як бачимо, вище керівництво сусідньої “братньої” слов'янської держави готове розпочати проти України цілком реальну війну, якщо наше керівництво раптом перестане звітувати російським колегами про свою роботу і, не отримавши благословіння з Москви, робитиме якісь заяви від свого імені.

Для конкретизації можна лише додати заяву голови комітету Держдуми Росії у справах СНД і зв'язках зі співвітчизниками Олексія Островського в інтерв'ю Російській службі новин. “У разі форсованого вступу України в НАТО Росія може порушити питання про належність Криму, — заявив він. — Росія має правові підстави повернутися до перегляду тих угод, яких було досягнуто за Хрущова”.

Чи має офіційна Україна якість реагувати на такі випадки? Відповідь однозначна — так, адже слова Путіна — це не слова Жириновського, і вони мають конкретний зміст. Проте не варто одразу пані-

«ТИ Ж РОЗУМІЄШ, ДЖОРДЖЕ, ЦЕ НАВІТЬ НЕ ДЕРЖАВА!»

Малюнок Святослава Мізернюка

кувати. Як і належить, Міністерство закордонних справ України направило ноту МЗС РФ. “Виходячи з того, що відданість принципам добросусідства, взаємної поваги суверенітету і територіальної цілісності є безумовним фундаментом відносин стратегічного партнерства між Україною і Російською Федерацією, МЗС України направило ноту до Міністерства закордонних справ Російської Федерації з проханням невідкладно надати роз'яснення російської сторони відносно висловлених позицій російських керівників”, — повідомила 10 квітня прес-служба МЗС.

“Росія перейшла межу”, — заявив голова парламентського Комітету з питань національної безпеки і оборони Анатолій Гриценко. Він зазначив: це більш ніж серйозно, щоб на це не реагувати на найвищому державному рівні — на рівні Президента України, РНБО та парламенту. “Російська Федерація — це держава, в якій просто так заяви не роблять, і в ній проводять серйозну інформаційну політику”, — наголосив А. Гриценко.

Комітети Верховної Ради з питань закордонних справ та національної безпеки і оборони повинні напрацювати спільну заяву, яка стане реакцією на останні заяви російських високопосадовців стосовно територіальної цілісності України. Таку заяву озвучив спікер Арсеній Яценюк. За його словами, оскільки відповідні заяви “приймали в Держдумі на рівні

комітетів, то саме на рівні парламентських комітетів має ґрунтуватися реакція української сторони”. “Але ці рішення повинні бути збалансовано дипломатичні та слугувати налагодженню стосунків, а не їх загостренню”, — сказав він.

Більшість політологів вважає, що заяви вищих посадових осіб Росії про недопущення вступу України і Грузії в НАТО можуть мати зворотний ефект. Не таємниця, що Російська Федерація — остання імперія світу. Татарська автономна республіка — одна з країн, яка бореться за незалежність. Боротьба поки що відбувається делікатно, але патріотичні рухи в Татарії, Мордовії, Башкирії зростають. Там готується ґрунт до виходу з-під влади Москви. Певен, що за кілька років всі ми станемо свідками остаточного розпаду цієї імперії. І зараз такі провокативні заяви північно-східного сусіда просто смішні. Адже наша держава нині більш цілісна і єдина, ніж будь-коли. І хоч би як заперечували це зовнішні та внутрішні вороги України, наша держава вже сформувалася. “Для остаточного формування української політичної нації бракує лише зовнішньої загрози. Як загрозу можна сприймати Російську Федерацію у разі, якщо вона продовжуватиме подібну зовнішньополітичну риторику і висловлюватиме претензії на частину території України”, — вважає В. Горбач, експерт Інституту Євроатлантичного співробітництва.

Володимир ФЕРЕНЦ,
м. Івано-Франківськ

Уже починаємо звикати до чергових неприємних сюрпризів, які викликають тривогу за майбутнє. Чого чекати завтра? Здогадатися неважко — ми на порозі глобальної спекуляції на ринку продовольства, ціною якої стане голодування значної частини населення планети. А за цим може бути все що завгодно — аж до запровадження нового світового порядку. Кожен виток світових потрясінь зумовлений попереднім, і складається враження, ніби хтось узв'язав керувати людством у “ручному режимі”, підводячи його ближче до біблійного кінця.

Це не фантастика на тему кінця світу. Людство перебуває в стані швидких змін, які можливі тільки завдяки потужному глобальному інформаційному втручанню людського чинника, отже, хтось має від цього величезну вигоду.

На глобальному рівні ігнорують закони ринку. Сильна частина світової теорії ринку повинна сприймати як політичну пропаганду, техно-

ГРЯДЕ ЧЕРГОВА ГЛОБАЛЬНА СПЕКУЛЯЦІЯ

логію обману слабшої частини. А може, ми наївно вважаємо ринком усталені процеси функціонування економіки? Економічні механізми, як байдужі колеса потужної машини з добування прибутку, вступають у дію автоматично вже потім, після прийняття рішень. Тому на світовому рівні існує лише безжальна й аморальна спекуляція з позиції сили, тобто нечесний торг, хоч би як це подобалося економічній еліті, що служить цьому процесові.

Можна з певністю говорити про реальну загрозу людству. Підстава — сильна верхівка людей планети перебуває під впливом величезної спокиси. Загроза реальна завдяки глобалізації потужних фінансових систем і через наявність світових засобів інформаційного впливу на думку так званої світової спільноти. Глобалізований капітал дедалі більше продукує вакуум нічим не забезпечених грошей. Тому для попередження колапсу світової фінансової

системи потрібно постійно підживлювати його потужними порціями “живого капіталу”, який створює людська праця.

Спостерігаємо збільшення цін на енергоносії й початок “розкручування” цін на продовольство. Це свідчить про те, що темпи глобалізації вже не можуть стабілізуватися лише за рахунок одержання надприбутків коштом населення, тобто “живим капіталом” слабших країн. Першим тривожним сигналом стала криза американської іпотечної системи. Ціни на нерухомість й у нас зростають, до того ж необґрунтовано.

“Коливання” світового вектора цін не випадкові. Так відбувається стабілізація світової фінансової системи, віртуальна частка якої катастрофічно зростає. Світова спекуляція немінуча. Уникнути її неможливо, адже нації з високим і надвисоким рівнем якості життя ніколи не погодяться на обмеження споживання до рівня нормальної,

без надмірної розкоші та з більшою часткою фізичної праці.

Смішно слухати дискусії поважних науковців про те, що цунамі та інші природні катаклізми “ріжуть під корінь” продовольчі ресурси планети. Програму “біодизель” ніхто не згадує, хоч вона — свідоме виведення значної частки ресурсу продовольства в технічну сферу. Чому це відбувається зараз, на старті зростання продовольчих цін? Створюється інформаційний безлад навколо поки що не існуючої проблеми гострого дефіциту і дорожнечі харчів. Невдовзі вона стане реальною завдяки вмілому інформаційному “антуражу”, і світ сприйматиме її як цілком природну прикристь. З цим можна було б змиритись, якби світові спекуляції надійно стабілізували міжнародні фінансові стосунки. Звісно, тисячі голодуватимуть, чимало передчасно залишить цей світ. Проте глобалізацію контролювати важко — це схоже на віз, що котиться згори. Міжнародні

спекуляції — лише камінці під колесами. Струсоне воза — і він покотиться швидше.

Ми перебуваємо в критичній точці, коли неконтрольовану глобалізацію можна ще пригальмувати рішенням ООН, ціною самообмеження світового споживання розумними рамками, урівноваження економічних потуг багатих і бідних держав, заборони надкритичної глобалізації фінансових структур та наведення ладу в інформаційному просторі планети. Шкода, ООН уже не має потрібного впливу. Тому є небезпека колапсу світової фінансової системи, що рівнозначно початку кінця цього грішного світу. Швидке зростання цін на продовольство, на засоби підтримки життя і здоров'я — останній ресурс світової спекуляції. Далі розкручений віз глобалізації пригальмувати буде вже нічим. Тому розмови про стрибок світових цін на продовольство — дуже тривожний сигнал для всього людства.

Петро АНТОНЕНКО
Фото автора

Якось спілкувався з далеко не рядовим представником нашої фармакології. Чимало тем, які ми зачепили, пекучі, дещо говорили “не для друку”. А читачам варто ознайомитися ближче бодай з основними хворобами нашої медицини і фармакології.

Хвороба перша: безупинне подорожчання ліків. Особливо швидко й безконтрольно зростають ціни саме на вітчизняні препарати. А закордонні чомусь дешевші за наші аналоги. Врешті, це не відкриття. Ви ж, мабуть, бачили на базарі закордонні консерви, які, попри транспортування, кордони і митниці, дешевші за наші. Як журналіст знаю, що газетний папір нашого Жидачівського комбінату на Львівщині (не кажу про якість) чомусь аналогічний за ціною, а то й дорожчий за привезений з-за кордону — з Польщі, Росії чи Фінляндії. Збагнути таке ціноутворення важко, хіба що враховуючи цінові побори у нашій економіці.

Щойно сказане не слід пов’язувати з так званим рейдерством, зокрема у фармації (стосовно фармацевтичної фірми “Дарниця” чи Борщагівського хімфармзаводу). Спроби загарбати фармзаводи за допомогою несправедливих судових рішень — явище ганебне. Але важливо, щоб вітчизняна фармація, чи то з нашим, чи з зарубіжним капіталом, все ж утримувалася від безконтрольного подорожчання ліків.

Хвороба друга (дотична до першої): “подорожчання” самих аптек. Тобто дорогі аптеки витісняють аптеки з дешевшими ліками. Часто невеличкі комерційні аптеки не можуть конкурувати з потужними державними аптечними системами щодо цін хоча б через малий товарообіг. Велика аптека чи аптечна мережа закуповує на фармацевтичних заводах ліки великими партіями, отримуючи знижки.

Характерно, що малі комерційні аптеки, як гриби, обліплюють медичні заклади, тобто по кілька їх працює в лікарні на кожному поверсі. Яку аптеку розмістити в себе — дешевшу державну чи дорожчу комерційну — вирішує адміністрація лікарні. І часто саме на

користь останніх. А хворим — літнім, немічним — аби не блукати містом, доводиться купувати те, що під рукою, дорожче. Простіше, звісно, звинуватити медиків, керівництво лікарень у прагненні заробити на дорогих аптеках. Але будь-який головний лікар скаже, що він турбується не про власну вигоду, а про те, щоб якось роздобути копійку для злиденної лікарні, яку фінансують з бюджету. І що заперечити?

“розчинність, всмоктуваність” ліків, скажемо — йдеться про якість препарату, конкретніше — про дотримання його параметрів. Про препарат, зроблений нашвидкуруч, а то й просто з метою “економії”, розбавлений, як яблучний “сік” чи варена “ковбаса”. З тією суттєвою різницею, що від такого соку чи ковбаси ви не чекаєте якогось лікування.

Хвороба четверта: наркотична лікозалежність. Народ уже складає

дали. Тобто, звичайно, й продажем ліків. А наприклад, торгівлею бензином? Чи цементом, чи телевізорами? Або будівництвом котеджів? Між тим, у нашому грішному світі вже не варто дивуватися нічому. Виявляється, для деяких аптек аптечна справа — зовсім не основне заняття. Комерційна структура під висівкою аптеки може під час реєстрації вставити у свою ліцензію доволі широкий спектр робіт і послуг, зокрема й торговельні, торгуючи

НА ЩО ХВОРА МЕДИЦИНА І ФАРМАКОЛОГІЯ?

легенди про те, що лікарі у змові з фармацевтами працюють не на хворого, а на аптеку, отримуючи відсоток від продажу ліків. Цебто чим більше препаратів тобі випишуть і чим вони дорожчі, тим більший зиск. Якщо років зо два тому вам від банального бронхіту могли виписати 4—5 видів ліків, то торік уже 7, а цьогоріч 8 чи й 9. Отака тенденція. І все ніби й треба: це від інфекції, оте відхаркувальне, те для зміцнення серця, оте від підвищення тиску. Звісно, важко здолати хворобу однією пігулкою, але ж це якась безконечна гонка. Медицина вже скоро “розкладе” людину на атоми й лікуватиме кожен атом окремо. Цікаве явище: у медичних ВНЗ з’явилася навіть нова спеціальність, чимось схожа на провізора: це фахівці, які мають контролювати, чи правильно призначено людині медикаментозне лікування. Може, їй вистачило б п’яти, а не дев’яти препаратів? Звичайно, далеко не всі лікарі в захопленні від такого контролю.

Хвороба п’ята: корупція. “Пролізла” вона й сюди. Скажіть, чим має займатися аптека? Ось і не вга-

тим, що дуже мало нагадує анальгін чи гірчичники. Все це відбувається, звісно ж, за потурання чи повної безконтрольності численних контрольних органів. І далеко не завжди ці довколааптечні обробки узгоджені з законом.

Хвороба шоста (дотична до п’ятої): всюдозволеність. Виявляється, у нас нема нічого простішого, як узяти й відкрити власну аптеку. Дозволи, ліцензії видають наліво й направо. Аптечна повинь уже затоплює наші населені пункти. Киваючи на потребу наповнення місцевого бюджету, органи влади виявляють таку ж запобігливість у цій справі, як у розмноженні грального бізнесу. До того ж, клієнти казино і гральних залів дедалі частіше поповнюють ряди клієнтів аптек і пацієнтів лікарень.

Який гарний людський винахід — аптека. Вона не раз змальована в класичній літературі навіть як місце поважного спілкування. І чому усталений образ з часом набуває негативного, агресивного забарвлення? Мабуть, суспільству час уже лікувати й такі важливі сфери нашого буття.

Оксана ЄВСЕЙЦЕВА,
м. Київ

У багатьох людей діагноз “розсіяний склероз” викликає шок, розгубленість, з’являється бажання покінчити з хворобою разом із життям. Але через деякий час, змірившись із вироком долі та навчившись жити з недугою, змінюється ставлення до себе та до навколишнього світу.

Виникає багато запитань про саму хворобу та про те, як із нею жити. Розсіяний склероз — це хронічне запальне захворювання центральної нервової системи, за якого у хворих виникають множинні вогнища ураження в ділянці головного, спинного мозку та периферійних відділах нервової системи. Уражається мієлінова оболонка — ізолятор нервового волокна, через який передається нервовий імпульс.

Від чого виникає недуга? Найпоширеніша версія, згідно з якою пошкодження мієлінової оболонки виникає через збій в імунній системі організму. Імунна система захищає організм від вірусів та бактерій, а при аутоімунних захворюваннях вона атакує власні тканини, в даному випадку — мієлінову оболонку. Теорія виникнення захворювання мультифакторна, тобто діє зовнішній фактор, найвірогідніше, інфекційний, на осіб з генетичною схильністю. Інші фактори ризику — інтоксикація, особливості харчування, вплив стану навколишнього середовища — ймовірно, також пов’язані зі змінами властивостей мієліну. Особливе значення має хронічний стрес та особливості психоемоційної реакції людини. Вірогідно, що розсіяний склероз виникає, коли кілька причин збігаються. Хоч ідеться про генетичну схильність, недуга не належить ні до спадкових, ні до інфекційних, тому нема причини боятися контактувати з хворим.

Це доволі поширена хвороба, у світі від 2,5 до 3 мільйонів недужих. Враховуючи багатоманітність виявів захворювання, значну кількість випадків, коли вкрай складно встановити правильний діагноз, можна вважати,

ПОВЕРНУТИ НАДІЮ

За даними Міністерства охорони здоров’я, в Україні на розсіяний склероз страждають майже 19 тис. осіб. 2006 року прийнято рішення уряду про державну підтримку хворих на розсіяний склероз, і у них з’явилася надія одержати безкоштовне лікування високоякісними сучасними препаратами (така практика існує в усьому світі).

Нині лише 5 % недужих в Україні забезпечують ліками. Решта залишається наодинці з хворобою.

що таких хворих значно більше. Жінки хворіють у 1,5—2 рази частіше, ніж чоловіки. Зазвичай недугу виявляють у віці 20—40 років. Однак від 1,5 до 6 % хворих — це діти та підлітки.

Симптоми хвороби залежать від того, які саме ділянки центральної нервової системи уражені, симптоми час від часу можуть змінюватися в однієї й тієї ж людини.

До найбільш типових симптомів розсіяного склерозу належать зорові порушення, коливання гостроти зору, подвоєння в очах; зменшення сили, м’язова слабкість у кінцівках, непевність ходи, хитання під час ходи; порушення чутливості (оніміння та поколювання в різних ділянках тіла); координаторні порушення; пароксизмальний біль на кшталт невралгії або хронічний біль у кінцівках чи спині; порушення в сечостатевої системі, нетримання сечі, закрепи; сексуальні порушення; нетипові симпто-

Графіка Валентини Чорноморченко

ми — загальна слабкість, порушення пам’яті, уваги, мислення.

Однак більшість хворих не має всіх цих симптомів водночас. Часто хворобу діагностують після двох та більше нападів (релapsів), коли через деякий час стан здоров’я поліпшується (настає ремісія). Час між нападами — від кількох тижнів до кількох місяців та років. При найпоширенішій формі розсіяного склерозу, відомій як рецидивуючо-ремітую-

чий перебіг хвороби, симптомів у період ремісії може не бути.

Сьогодні розсіяний склероз невиліковний. Сучасні методи лікування полягають у зменшенні частоти та важкості загострень, а також у відновленні вже порушених функцій окремих органів та систем організму.

У розвинених країнах невиліковно хворих забезпечують ліками (імуномодуляторами) безкоштовно на державному рівні.

ЯК ЖИТИ З РОЗСІЯНИМ СКЛЕРОЗОМ В УКРАЇНІ?

Є кілька універсальних порад: піклуйтеся про себе, добре харчуйтеся, робіть посильні фізичні вправи, не перевантажуйтеся, достатньо відпочивайте, не ризикуйте!

Зазвичай хворі залишаються самотніми наодинці з хворобою та багатьма проблемами, викликаними нею. А саме такі люди конче потребують розуміння, елементарної підтримки й допомоги, не тієї, що в асортименті соціальних служб, а допомоги хворому обслуговувати самого себе, а на це здатні тільки рідні та люблячі люди. Без належного та досить дорогого лікування життя хворого на розсіяний склероз обмежене в рухливості.

НАСКІЛЬКИ КОРИСНЕ НЕТРАДИЦІЙНЕ ЛІКУВАННЯ?

Лікування травами, молозивом, бджолиним пишком, прополісом, голкорекфлексотерапія, екстрасенсорика, заняття йогою та інші нетрадиційні методи не підтвердили своєї ефективності у лікуванні розсіяного склерозу. Однак багато хворих відзначає позитивний вплив на самопочуття. Тому перш ніж вдаватися до подібних методів, потрібно порадитися з лікарем, зважити можливий ризик, користь та фінансові витрати.

Слід застерегти від необережного використання таких доступних методів, як вживання бджолами та підшкірне вприскування білка курячого яйця. Це може призвести до загострення захворювання або викликати небезпечну для життя алергічну реакцію (анафілактичний шок).

Голова ВУТ «Просвіта» Павло Мовчан зустрівся з представниками шведської «Навчальної спілки — школи для дорослих», які нині проводять свої семінари в Києві. Найстаріший університет Швеції розташований у місті Упп-зала, йому понад 500 років. Та й саме місто вважають освітньо-ським центром цієї країни. Звідти й привезли свою інноваційну програму представники шведської «Школи для дорослих» Ріта Вальдман Ларсон та Раймонд і Аніта Хаммерберг. Я попросила розповісти про особливості їхньої навчальної спілки. «Ми маємо достатню підтримку від держави, а наша діяльність спрямована на навчання, — говорить Ріта Вальдман Ларсон. — Багато займаємося програмами організації виробничого середовища, колективу, вчимо, як бути лідером. Працюємо з дітьми від 14 років. Але такі семінари призначені для старшого віку. Це інший тип навчання, ніж у школі; якщо там більш помітна ієрархія, то тут працюють за схемою навчального гуртка. Лідер не на верхівці ієрархічної піраміди, а в колі — це інший засіб навчання.

Лідер не як керівник, який говорить, що і як робити, він у центрі кола, спрямовує діяльність гуртка, згладжує конфлікти, але ніколи не вказує, не керує, це швидше місіонерська постать».

МІСІЯ ЛІДЕРСТВА

Фото Геннадія Авілова

Представники шведської «Школи для дорослих» Ріта Вальдман Ларсон та Раймонд і Аніта Хаммерберг

У Швеції побутує таке поняття, як навчання впродовж усього життя, тобто, вчитися ніколи не пізно. Для людей, які здобули традиційну освіту, але хочуть навчитися чогось більшого, і створено такі студії. Коло інтересів дуже широке: вони займаються питаннями популяризації Європейського Союзу серед населення або питаннями, в яких зацікавлені саме пенсіонери. Людина, яка вже має освіту, але хоче навчитися чогось нового, нап-

риклад вишивати, або вивчити нову мову, може прийти в цей гурток.

Раймонд Хаммерберг додає, що «Школа для дорослих» не єдина у Швеції. Подібні працюють при церквах, деякі зосереджуються на спортивних питаннях, є політичні, які можна організувати при кожній партії. В Україні разом з іншими організаціями, куди входить і «Просвіта», організовано спільний навчальний проект. Ми прагне-

мо навчити людей, подати їм інформацію, як стати лідером у гурті й передати їм знання, щоб вони могли вчити інших. Спершу для цього навчання було обрано сто осіб, зараз з них виокремлено 16, які навчаються далі. А потім уже вони вчитимуть своїх колег. Найважливіше — вибрати людей, які здатні працювати далі.

Восени плануємо приїхати сюди і подивитися, як сприйняли наше навчання, чи є здобутки. Цей проект фінансує Шведська держава. Ті, хто в нас навчається, організували різні гуртки — маленькі спільноти людей, які цікавляться одним предметом. Вони зосереджуються на методах, як сформувати цей колектив.

У 1950—60-ті роки такі гуртки організовували серед селян, які ділилися досвідом і допомагали одне одному. А потім це перейшло на інші сфери.

— Я в Києві втретє, — говорить Аніта Хаммерберг, — і мені дуже подобається ваша країна. Українці освічені, але ми хотіли б передати інші методи освіти, не такі традиційні, більш демократичні, і є багато сфер, де можна це застосувати. Сьогодні ідея навчання лідерів — один із видів експорту зі Швеції.

Спілкувалася
Валентина ДАВИДЕНКО

СПРОТИВ БІЛЬШОВИЦЬКОМУ РЕЖИМУ

Євген БУКЕТ,
краєзнавець, голова
Макарівської районної
«Молодої Просвіти»
в 2002—2007 рр.

25 травня 1906 року в залі Народної аудиторії відбулись установчі збори київської «Просвіти», заснованої на честь Тараса Григоровича Шевченка. Першим головою Товариства обрали Бориса Грінченка, його заступником стала поетеса і громадська діячка Леся Українка. Так почалась історія організації, яка 2006-го відсвяткувала своє сторіччя.

Чи багато знаємо про історію столичної «Просвіти»? Чи складено список усіх голів товариства від Бориса Грінченка до Ольги Пугач? Чи відомі нам усі населені пункти Київської області, в яких діяли осередки «Просвіти» і чим саме кожен з них займався? Які хронологічні межі діяльності товариства на Київщині?

Прочитавши всю доступну з цієї теми літературу, переконався, що історія просвітницького руху на території сучасної Київщини майже не досліджена. У працях науковців, зокрема професора Олександра Коновця, описано період з 1906 до 1910 року, коли товариство «Просвіта» в Києві закрила царська влада. Проте навесні 1917 року просвітницький рух на Наддніпрянській Україні, зокрема на Київщині, переживав друге народження. Вже у вересні 1917-го на Наддніпрянщині налічувався 781 осередок «Просвіти», з них у Київській губернії — 392. Товариство активно діяло тут до 1926 року й було центром національного руху. У Державному архіві Київської області є документи про діяльність «Просвіт» у столичному регіоні (ф. 1447 оп.1) з 1906 до 1921 року. Працюючи з каталогом архіву, знайшов інші фонди, які містять інформацію про роботу товариств «Просвіта» у селах Красяницької, Згурівської, Обухівської, Германівської, Микільсько-Борщагівської волостей у 1917—1922 роках.

Цензурні обмеження, заборони, репресії проти активістів-

Голова Бишівської ОУН, просвітняк Дмитро Давидович Приліпенко. Фото 30-х років ХХ ст. з фондів Бишівського історико-краєзнавчого музею

просвітян призвели до знищення осередків у 20-х роках минулого століття. Так стверджує більшість дослідників. Насправді товариства просто перейшли у підпілля, проводили зібрання не в хатах-читальнях на селі, а на хуторах, у домівках селян. Просвітяни займалися антибільшовицькою діяльністю.

У селі Козичанка на території сучасного Макарівського району «Просвіту» з 1917 до 1926 року очолював священник Горенко, а у моєму рідному селі Грузькому до 1929 року — вчитель О. В. Коломієць.

Про діяльність націоналістичного просвітнянського підпілля у Грузькому свідчить те, що 1930 року у 16-річного юнака було вилучено 22 примірники антибільшовицьких листівок, ще 50 він устиг розповсюдити серед селян.

Пашківська підпілля «Просвіта» під керівництвом учителя Коломійця, який після трирічного ув'язнення за спротив колективізації переїхав у Пашківку з Грузького, стає в 30-ті роки ХХ століття центром антибільшовицької роботи в Бишівському районі Київської області. Її члени, збираючись вечорами, читають заборонену літературу, співають стрі-

лецьких пісень. До нас дійшла строфа гімну «Ще не вмерла України», яку співали в середині 30-х років у Пашківці:

*Наливайко і Петлюра,
І Тарас Трясило
Із могили кличуть нас
На святе діло.
Душу й тіло ми положим
за нашу свободу
І покажем, що ми, браття,
козацького роду.*

Частими гостями Пашківської «Просвіти» у ті роки були мешканці довколишніх сіл. Але організацію викрила радянська влада. Тоді заарештували 14 осіб, серед них І. І. Воробей, І. І. Король, А. С. Павленко, О. Л. Ступак, С. П. Сіренко, М. В. Шульженко, А. Л. Каштан, С. А. Комашенко. Шістьох засудили на різні строки тюремного ув'язнення, а О. В. Коломійця розстріляли без суду 1938 року. Після його смерті «Просвіта» припинила діяльність.

Незважаючи на арешти, колишні члени «Просвіти» 1938 року приймають рішення про створення Бишівського районного осередку Організації Українських Націоналістів з метою визволення рідної землі з комуністичного рабства. Ця організація активізувала свою діяльність лише на початку окупації. До неї входило понад 300 мешканців району. 21 липня 1941 року створили районну управу. До неї увійшли: з Бишева — Архип Депутат, Дмитро Грибовський, Андрій Литвиненко, Іван Коба, Дмитро Приліпенко, з Чорногородки — Терещенко, з Соснівки — Михайло Терновий, з Юрківки — Василь Давидюк, з Грузького — Леонтій Дядюк, з Вітрівки — Григорій Ползюк. У цих шести селах утворилися місцеві сільські осередки ОУН.

На початку війни прихильники самостійної України сподівалися, що їм вдасться домовитися з німцями про незалежність. Але невдовзі з'ясувалося, що німецький окупант нічим не кращий за радянського. Провідник революційного крила Організації Українських Націоналістів Степан Бандера закликав до збройної боротьби з німцями, після чого оку-

пайна влада заборонила діяльність ОУН, почала переслідувати її членів. Націоналісти знов опинилися у підпіллі.

Під час німецької окупації націоналісти Бишівщини розповсюджували серед населення району пропагандистську літературу, головним чином «Ідеологічний вишкіл», який друкували у Василькові та переправляли у Бишів керівники Васильківської ОУН (вона теж сформувалася на базі «Просвіти»). Діяли курси ведення підпільної боротьби для червоних партизанів (слухачами цих курсів була переважно молодь, зокрема керівники молодіжних партизанських з'єднань Микола й Андрій Манченки, Володимир Кромбет і Віктор Коба з Бишева, Юрій Пришва з Пашківки), викрадали у німців зброю, рятували молодь від вивезення на примусові роботи в Німеччину тощо.

Після боїв оунівці збирали і закопували зброю, готуючись до майбутнього повстання проти німців. Керував цим староста Бишева Петро Юшко. У липні 1942 року гестапо його заарештувало і розстріляло. У серпні 1942 року Олексій Дідушко та інші члени ОУН відвезли всю зібрану зброю в місце дислокації радянського партизанського загону.

«Українські партизани» — так називають оунівців місцеві жителі, згадуючи про них як про справжніх героїв, борців за шастя рідної землі. Після того, як Радянська армія визволила Україну від німців, підпілля ОУН-Б в Бишівському районі припинило діяльність. У листопаді 1943 року почалися масові арешти членів Бишівської районної ОУН.

Слідча справа НКВС МДБ УРСР про діяльність націоналістичного підпілля в Бишівському районі донесла до нас імена 48 членів ОУН-Б. Інших, завдяки вдалій системі конспірації в організації, не було викрито.

У Макарівському районі «Просвіта» почала діяти 91 рік тому. Протягом 26 літ першої половини ХХ століття вона проводила активну роботу на ниві національного відродження і лише 9 з них — легально.

АЛЕ НЕ ЗГАДУВАТИ ЩЕ СТРАШНІШЕ

Олег ОЛЕКСЮК,
м. Херсон

Херсонська філія Видавничого центру «Просвіта» поповнила книжкову скарбницю десятим випуском із серії «Нариси з історії Бериславщини», який присвячений Голодомору 1932—1933 років на Бериславщині. Просвітяни Таврії присвятили цю книгу світлій пам'яті всіх безневинних жертв комуністичної тиранії з надією, що геноцид нашого народу не повториться в історії багатостраждальної України ніколи. Коли макетували книжку, згадалися слова Аврама Кацнельсона: «... Бувають дати, які аж страшно навіть і згадати, але не згадувати ще страшніш». Тож не даремно на першу сторінку обкладинки поставили малюнок художника М. Жукова, де В. Ленін та Й. Сталін домовляються, як пригноби непокірні народи.

Мільйони трупів і скалічених доль українців, росіян, білорусів, поляків, чехів, словаків, євреїв, німців, чеченців, татар, сербів, представників інших народів — ось наслідок комуністичних експериментів, наслідок захоплення влади нікчемними, цинічними, безжальними, злодійкуватими космополітами. Та відголоски послідовників отих безбаченків ми чуємо і сьогодні. Це вони досі заперечують Голодомор. Це вони досі носять квіти до пам'ятників катам. Їм байдужа мова, історія, прапор, герб, Конституція, їм байдужі могили своїх же закатованих дідів і прадідів.

Скільки ж ще чекати відродження людяності й патріотизму? Скільки ще маємо чути торохтіння манкуртів, що калічать власних онуків прикладом зневаги до українського в Україні?

Нариси Сергія Гейка, Катерини Мотрич, Юрія Гайдученка, доповнені свідченнями жертв Голодомору й архівними документами, які в більшості оприлюднюються вперше, допоможуть сучасному громадянину України пізнати уроки історії, щоб таке на нашій землі більше не повторювалося.

Упевнений, що розпочата «Просвітою» справа відродження в сучасній Україні історичної пам'яті з кожним роком матиме більше прихильників, які не дадуть рідну державу на поталу.

ОРІЄНТИР ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ,
м. Ірпінь Київської обл.

Нещодавно в Києві видано навчальний посібник «Преса і книга діаспори» В. В. Губарця.

У книзі викладено найважливіші етапи видавничої діяльності української діаспори, розглянуто зміст і форми роботи добре відомих і малознаних видавництв і видавничих організацій, пресових органів українців на різних континентах. Подано матеріали центрів видавничої справи української діаспори в Європі та на Американському континенті.

Наприкінці ХІХ століття багато українців у пошуках кращої долі виїздили до Америки.

Отримавши невідомі звістки про становище українців у Бразилії, товариство «Просвіта» в Галичині гостро зреагувало на них і доручило професорові агрономії доктору Осипові Олеськову побувати в Канаді та з'ясувати життєві умови й еміграційні можливості для галицьких і буковинських селян.

Згодом «Просвіта» видала брошуру Осипа Олеськова «Про вільні землі», де автор розкритикував масову еміграцію у Бразилію та подав найточніший опис неосвоєних канадських земель. А 1895 року Осип Олеськів опублікував у Львові книжечку «О еміграції», де розповів про життя перших українських родин у Вінніпезі.

Лісостепова та степова смуга Канади схожа на українські простори. Деякі науковці характеризували її як «частину України, живцем перенесену на канадську землю». Тож «розвідка» «Просвіти» була ефективною, вибір було зроблено правильно. Саме «Просвіті» завдячують нащадки перших українських емігрантів.

Депутати Чернігівської міської ради на сесії “проштампували” чергове рішення стосовно ще однієї земельної ділянки. Вони змінили її юридичний статус: із заповідної зони перевели в таку, де дозволено забудову. Рішення і зі зміни статусу, і з виділення ділянок приймають списком, як правило, наприкінці сесії, коли депутати вже стомилися.

Але цього разу в місті вибухнув скандал. Інвесторам-будівельникам з Києва мали намір виділити землю в недоторканій зоні: просто понад берегом Десни (так званий рекреаційній). Будь-яке будівництво тут заборонено.

Земля, про яку йдеться, розташована там, де в Десну впадає річка Стрижень (була судноплавною). В останні десятиліття ця річка забруднена й засмічена. Років з двадцять точаться балачки про те, щоб очистити, оздоровити, врятувати її. Натомість саме в її гирлі вирішили розпочати будівництво. Землепрохачі зі столиці попросили тут у міської влади 18 гектарів землі. 11 з них планували під автомобільну дорогу трохи не берегом Десни. Ця дорога мала пролягти біля підніжжя княжого Дитинця — Валу з його унікальними пам’ятками архітектури. Дорогу цю чомусь назвали об’їзною, вона, мовляв, дасть змогу звільнити центр міста від надмірної кількості авто.

Майбутніх будівельників траси і мікрорайону не злякало навіть те, що ця територія заплавна, тобто в повні її затоплює вода. “Засиплемо десять найнижчих гектарів території товстим шаром піску” — міркували інвестори. Як ця “піскотерапія” вплине на гідрологічний стан ріки, якою буде вода, що надходить в оселі киян, — нікого не цікавило.

Поруч з екологічною не менш важлива проблема — місцеве самоврядування. Як і в кожному місті, існує Генеральний план забудови і розвитку Чернігова, затверджений кілька років тому на сесії міськради. Отже, це закон для міста. У ньому означену територію зафіксовано як заповідну, природоохоронну. У компетенції ради змінити план. Це депутати зробили згаданим рішенням, змінивши статус зони. Правда, для цього потрібна обов’язкова згода екологічної служби. Державне управління охорони навколишнього природного середовища в області такого дозволу не дало, але депутати проголосували без нього.

Химеру щодо так званої “об’їзної” дороги спростували депутати, які ще втратили здорового глузду. Вони нагадали, що головним мостом перед в’їздом у місто з боку Києва рух великогазового транспорту й так давно заборонено, він рухається існуючою вже багато років об’їзною дорогою поза містом. “Так би й сказали, що потрібна траса для “мерседесів” берегом Десни”, — зауважив хтось із депутатів.

На цій самій сесії хотіли винести ще одне рішення вже про виділення цієї земельної ділянки забудовникам. Але таку оборудку протягти не вдалося.

Рішення про зміну юридичного статусу природоохоронної зони вже опротестовано. До того ж, воно викликало обурення громадськості. Тому можна прогнозувати, що його скасують. І чернігівці, й кияни можуть поки що бути спокійними за красуню-Десну. Вдалося ж свого часу зупинити на мив кількадеметрового шару піску з подальшою забудовою величезної території понад Десною, в районі Лісковиці. Це було ще в 70—80-ті роки. То невже ж таке можна допускати в незалежній державі?

Фото П. Антоненка

Берег Десни, який планували забудувати

ЗЕМЕЛЬНІ ДРАМИ

Пристрасті в маленькому буковинському чи поліському селі, що стали основою знаменитих повістей “Земля” О. Кобилянської та “Фата моргана” Ю. Коцюбинського, видаються бурею в склянці води порівняно з тим, що відбувається довкола землі в останні роки.

Однак ставити крапку в цій історії рано. Я звернувся в обласне управління екології до заступника начальника Людмили Івашко з проханням пояснити, чи будівництво на березі Десни — прикрий поодинокий факт. На жаль, сказала Людмила Григорівна, такі випадки стають систематичними. На управління екології чинять шалений тиск, щоб воно давало дозволи й погодження на всілякі земельні оборудки. Уже після згаданої сесії ще один замовник подав в облуправління заявку на узгодження щодо будівництва житлового масиву на березі річки Стрижень. Екологи відмовили, пославшись на закон, який забороняє будівництво близько від води. Але забудовник на це зневажливо відповів, що, мовляв, обійдуся й без дозволу. І це можливо — обійти закон.

В облуправлінні екології з острахом чекають на подання заявки про будівництво ще одного котеджного містечка на березі Стрижня. Від нього відмахнутися буде не так просто, бо на запитання, хто планує “окотеджитися” в тому чарівному місці, мені багатозначно показали пальцем вгору.

Міська й обласна влада спокійно дивиться на фактичне розтягування ще одного заповідного місця Чернігова — урочища Яловщина. Тричі управління екології подавало міській раді обґрунтування пропозиції створити на базі урочища заповідний лісопарк відкритого типу з можливістю відпочивати тут чернігівцям. Але досі ці пропозиції ігнорують.

Грошовитих забудовників так і тягне зі своїми бульдозерами в заповідні й заповід-

Фото П. Антоненка

Під княжим Валом
декому хочеться прокласти автотрасу

ні місця одного з найдавніших і наймальовничіших міст України.

Чернігів — один з двох найближчих до столиці обласних центрів. “Круті” іномарки долітають сюди від метро “Лісова” за якусь годину — в столичних вуличних корках стоятимеш довше. Тож останнім часом Чернігів перетворюється чи не на передмістя Києва. Кілька років тому чернігівцям ледве вдалося відбитися від спорудження в центрі міста підземного розважального центру. Для цього планували знищити сквер на центральному проспекті, розрити місця майбутніх археологічних досліджень давнього міста. І ніхто не міг зрозуміти, навіщо казино й

стриптиз-бари в порівняно невеликому спокійному місті. Виявляється, сюди планувала приїздити розважатися відомого ґатунку публіка з перенасиченого Києва.

Зараз скуповують нерухомість та землю столичні багатії. Відкриваються офіси й філії столичних фірм, банків. Обабіч 130-кілометрової траси між Києвом і Черніговом скуповують усе, що можна. Пристрасті довкола землі набирають обертів.

Прокуратура, податкові й інші органи неодноразово фіксували в Чернігові розбазарювання землі, коли її продають або здають в оренду за копійки. Однак усе обмежується констатацією і розмовами, а міський бюджет і далі недоотримує далеко не зайві для нього кошти.

...Обласний центр сколихнув черговий резонансний злочин. Нещодавно було вбито 62-річного директора комунального підприємства “Чернігівбудінвест” Володимира Бондаренка, колишнього заступника губернатора. Декого з підозрюваних у злочині вже заарештовано, дехто в розшуку. Але звичну в таких випадках версію про побутове пограбування, мабуть, доведеться відкинути. Підозрювані визнали, що це був замовний злочин. Убивати, мовляв, не збиралися, хотіли налякати й налякати, щоб Бондаренко був “зговірливим” у земельних питаннях. Стосовно замовника вбивці натякають, що це один з високопосадовців. А покійний очолював підприємство, яке є найбільшим розпорядником земельних ділянок під забудову в місті. Знову земля...

У Святошинському суді Києва почався розгляд кримінальної справи з приводу хабарництва. Знов-таки — за виділення землі. Сума хабаря величезна — 550 тисяч доларів. Для порівняння: Миколі Рудковському інкримінують суму 80 тисяч. І вже не перший місяць у Лук’янівському СІЗО, де трохи погостював Рудковський, перебуває підсудний у справі Володимир Француз, 55-річний голова Козелецької районної державної адміністрації. Його досі офіційно не звільнено з посади, лише відсторонено до завершення судового розгляду. Другий підсудний, щоправда, на підписі про невізд, — рідний брат Володимира Віктора Француз, 52-річний підприємець з Києва. Його звинувачують у сприянні хабарництву брата.

Володимирові Французу інкримінують отримання хабаря за сприяння у виділенні земельної ділянки в селі Крехаїв Козелецького району київському підприємцеві. У свою чергу Володимир Француз, як і його брат, не лише категорично заперечує свою провину, а заявив на слідстві та в суді, що справу сфальсифікувала прокуратура Чернігівської області, керівник якої сам хотів незаконно отримати землю в районі, а голова адміністрації не погодився на афері, за що й потрапив на лаву підсудних.

Розгляд справи триває, тож рано робити висновки. Але в її основі — земельні питання. Центр Козелецького району — посередині між Києвом і Черніговом, тому тут земляна напруга сягає апогею. До того ж, існує й політичний аспект. Адже Володимир Француз — чинний депутат Чернігівської обласної ради, голова фракції “Нашої України”. Він один із засновників Народного руху в районі, найактивніший учасник помаранчевої революції. Якщо таку людину зіпсувала влада — це біда. Але якщо він справді не винен, а справу сфальсифіковано в дусі 1937 року, — це трагедія.

щів. Цинізм ще й у тому, що унітази планують продавати поруч із пам’ятником Шевченкові.

Доходить до абсурду. У райцентрі Сосниці на Чернігівщині щойно обкрадено районний земвідділ і виділення земельного кадастру: викрадено комп’ютерне обладнання на 13 тисяч гривень. Та найголовніше — вкрадено комп’ютерну базу даних всіх земельних угідь району за останні 11 років. Це не просто крадіжка, а крадіжка з метою заволодіння інформацією — така одна з версій слідства. Принаймні на Київщині подібні крадіжки інформації про землю вже зафіксовано.

Дерибан землі триває...

Матеріали підготував
Петро АНТОНЕНКО

У ПРАВОВОМУ ТУМАНІ

переносили. І не дивно: на кону астрономічна сума — 10 мільярдів доларів. Саме така, за експертною оцінкою, вартість двох тисяч гектарів київської землі, які міська рада безкоштовно роздала за цим рішенням.

В Івано-Франківську довкола землі вибухнув справжній медіа-скандал. За позовом міськвиконкому суд заборонив обласному телеканалу “Галичина” показ документального фільму “За лаштунками влади”. Мер міста заявив, що стрічка компрометує його і міськвиконком. В основі фільму — результат роботи створеної торік міською радою спеціальної комісії з розслідування земельних афер у місті. Ще пів-

року тому комісія оприлюднила свої висновки у книжці “Що за лаштунками міської влади?” А ось фільм, знятий за цією книжкою, попри анонс телебачення, так і не вийшов на екрани.

Те, що в області роздають землю і будують, що кому заманеться, констатував навіть голова обласної ради М. Палійчук, який заявив, що влада змушена буде навіть зносити самовільні забудови, штрафуючи забудовників.

У Ялті, курортній столиці Криму, самочинно захоплено ділянку для будівництва магазину сантехніки просто у мальовничому сквері з цінними видами дерев і ку-

Земельний дерибан починається з правового туману і нескінченних дебатів із земельних питань на вищих щаблях влади. Доки клани лобіюють на владному олімпі свої інтереси, “земельний туман” лише густішає.

Уряд приймає постанову щодо продажу земель несільськогосподарського призначення лише через аукціони. Президент призупиняє дію постанови, мотивуючи це тим, що в такому, урядовому, варіанті аукціони — та сама корупція.

Правовий туман дає змогу спритним ділкам у “каламутній воді” на місцях ловити золоту рибку. Приклад подає столиця. Щойно Шевченківський райсуд зупинив виконання рішення Київради від 1 жовтня 2007 року — до розгляду по суті позову за цим рішенням. Напруга в суді зростає, засідання вже тричі

“Вона хотіла об’єднати два різні світи — Україну й Америку”.

ЇЇ ГОЛОС ЧУЛИ МІЛЬЯРДИ СЛУХАЧІВ

Валентин КАРЕН,
м. Одеса

Шановна редакціє!
29 березня ц. р. виповнилося 10 років з дня смерті в Нью-Йорку виконавиці українських народних пісень, людини неймовірного, фантастичного таланту та володарки чудового голосу — Квітки Цісик-Ракович, а 4 квітня — 55 років з дня її народження (1953 р.). Квітка не дожила до свого 45-річчя лише 7 днів. Маю два CD-диски її українських пісень — це все, що є в Україні, а також друзі знайшли деяку інформацію про її життя. Батько її, Володимир Цісик (1913—1971) був прекрасним скрипалем, сестра Марія Цісик

(1945—2003) — усесвітньо відома піаністка, мати Іванна Цісик-Лев також брала участь у створенні Квіткою двох дисків українських пісень.

У США підраховували, що за життя її голос чули 22 мільярди (!) слухачів, а ось в Україні про неї майже нічого не відомо: “Її знала і чула вся Америка, окрім хіба що глухих”. Невже в Україні ми досі залишаємося глухими? “Вона співала, а не виконувала”. Те, що про неї нічого не було відомо до 1991 р., можна пояснити, “адже дочка емігранта”. А що заважає зараз більше дізнатися про її життя, адже вона була й оперною співачкою, і чудовим майстром скрипки?

Уляна ГЛІБЧУК

І тепер вважаю своє знайомство з творчістю Квітки Цісик дивним. Її голос уперше почула в дитинстві. Магнітофон “Весна” відтворював чарівний мелос. Минули роки, але її пісня начебто існує поза часом, ігноруючи координати “модно-немодно”. Попри все, інформації було обмаль. Це живило чутки, хоч і огортало співачку пелериною таємності.

Найбільше про Квітку Цісик дізналася від Олександра Горностая. Сьогодні він очолює Національний симфонічний оркестр. А тоді, далекого 1992, стояв біля витоків вітчизняного шоу-бізнесу та організовував перші фестивалі “Червона Рута”. Мабуть, ідея запросити Квітку в Україну з’явилася значно раніше, ніж доля закинула Олександра до Нью-Йорка. Горностай — людина наполеглива. Через спільних друзів домогся зустрічі з таємничим голосом України — Квіткою Цісик. Він сподівався, що співачка прийме запрошення взяти участь у фестивалі. Квітка відмовилася.

Відомо, що обмаль інформації породжує легенди. Так виникла легенда перша. Мовляв, Квітку не влаштував гонорар. Навіть подекуди, що не стільки її, скільки чоловіка і продюсера Едуарда Раковича. З цього хибного висновку народився ще один неправильний висновок, начебто Квітка залежала від чоловіка морально й матеріально. А 1998 року співачка несподівано померла. Несподівано для української громади. Мало хто знав, що вона вже довгі роки боролася зі страшною недугою.

Багато гіпотез допомогла розв’язати Христина Лев — уродженка Вашингтона і двоюрідна сестра Квітки Цісик. Ми розмовляли в маленькій кав’ярні, і я робила певні корективи у своєму уявленні про Квітку.

1. Квітка і Христина — нащадки славного українського роду Нагірних та Левів. Бо рідко буває, що талант народжується з нічого — з повітря, порожнечі. Ні, на геніальність Квітки працювало не одне славне покоління. Зокрема, дідусь Василь Лев був знаменитим філологом-мовознавцем, який до еміграції тісно співпрацював і товаришував з Богданом Лепким, Іваном Трушем, Романом Купчинським, Святославом Гординським, Олександром Олесем. По лінії Нагірних — творці галицької школи сакрального будівництва. На межі XIX та XX століть у Західній Україні Василь Нагірний спроектував і побудував близько 200 церков.

2. Христина Лев хоч м’яко, але наполегливо опиралась образу Квітчиної таємничості. І ніякого фаталізму не помічала в тому, що від страшно хвороби померло троє жінок у родині: мама, Квітка і рідна сестра Марія. У Христини гнучкий і раціональний розум. Вона не хоче сприймати міфотворенню. А ще... Образ сестри надто рідний, надто живий, щоб обрамлювати його у легенду.

— Я на 15 років молодша. Є світлина, коли Квітка приїхала до моїх батьків, я, може, мала 8 років. Вона купила нам однакові суконочки. Тільки собі — дорослу, а мені — маленьку.

Ми жили у різних містах: вона — у Нью-Йорку, а мої батьки — у Вашингтоні. Коли я вступила в університет і переселилася до Нью-Йорка, часто ходила до них на вечерю. Тоді ми вже стали друзями.

— **Якою була Квітка в дитинстві?**

— Чогось особливого про її дитинство не знаю. Вона дуже тонко відчувала мистецтво, і їй подобалося те, що подобалося й мені. Квітка вчила мене, що гарне, а що — ні. Щоліта вони з чоловіком відпочивали на узбережжі океану. І мене запрошували. Тоді вже й Едью, її син, народився. Ми разом любили ходити в антикварні крамнички. Я тоді ще курила, тож купувала кришталеві попільнички. Квітка допомагала мені вибрати найкращі.

— **А що вона собі купувала?**

— Вона цінувала гарні речі. Все її помешкання було вмебльоване у стилі тридцятих — вона любила цей стиль. А з прикрас носила тільки діамантовий перстень (також у стилі тридцятих), який подарував чоловік Едуард.

Коли 1995 року я збиралася в Україну, то Квітка мене просила привезти роботи українських художників. Її хотілося підтримати українське мистецтво. Я тоді

придбала велику картину Галана, і Квітка дуже тишилася. Вона хотіла приїхати з концертом, але то вже мріялося, коли захворіла.

Дуже довго боролася зі своєю хворобою. Її зробили багато операцій, лікували хіміотерапією й альтернативними методами. Вона дуже мужньо трималася. Носила надзвичайно красиві яскраві хустки. Не здавалася, хотіла жити для чоловіка і маленького сина.

— **У Квітки був прекрасний голос, вона зробила кар’єру в рекламному бізнесі, ставши голосом фірми “Форд”. Чому не спробувала себе як співачка великої сцени? Як це пояснювала?**

— Її влаштовувала праця студійної співачки.

— **Допитуюся, бо важко це зрозуміти. Будь-яка актриса черпає енергію у глядачів, прихильників, їй потрібна велика сцена. Чому Квітка не хотіла цього?**

— Мені відомо тільки, що вона мріяла заспівати на українській сцені. Важко пояснити, що то було: страх чи щось інше. Певна, що якби вона приїхала в Україну, то поборолася б той бар’єр, який не могла переступити в Америці.

Але перший чоловік теж допомагав записувати компакт-диски українських пісень...

— Так. Джек Корнер — професіонал. “Два кольори” — його аранжування. Він також записав партію фортепіано у двох її альбомах. Для того, щоб під час аранжування не втратити українського мелосу, Квітка кожну пісню перекладала Корнеру. Він дуже проникливий і відповідальний композитор, прагнув зрозуміти суть української пісні. Цей проект був професійний і дорогий.

— **Коли я почала шукати інформацію про Квітку, бракувало портретних деталей про неї. Наприклад, який одяг носила Квітка? Зручний, спортивний чи вишуканий?**

— Вона одягалася, як пані. Була маленька на зріст, тому носила високі підбори. Пам’ятаю, коли я збиралася в Україну, вона відчинила свою шафу і почала вибирати сукні, щоб в Україні я мала гарний вигляд. Казала, що через три місяці зустрінемося. Але вже, мабуть, відчувала, що це наше останнє побачення. Вона померла у день виборів в Україні. Я була у Львові спостерігачем. Навіть на похорони не встигла. Квітці було 44.

переможе. До хвороби ставилася як до тимчасової проблеми і ніколи не боялася її. Я знала, які фізіологічні зміни з нею відбуваються, як вона худла. Але Квітка вміла так одягтися, що не було видно її хвороби. Коли волося відросло, вона носила коротеньку стрижку і була дуже гарна.

— **Чим займається її син? Він уже юнак...**

— Співає у дитячому хорі Метрополітен. Адаже в операх є дитячі ролі. Грає на музичних інструментах, особливо на фортепіано. Його навчила Квітчина сестра Муся, себто Марія. У родині віддавали перевагу пестливим іменам: Муся, Ася, Дзюньо. Наприклад, мене і досі кличуть Няня.

— **Ми говорили про бар’єр, який Квітка відчувала перед великою сценою. В Україні ходили чутки, що чоловік Едуард не хотів, аби вона йшла на сцену, начебто його влаштувало, щоб вона на нього працювала.**

— По-перше, Квітка була абсолютно незалежна, студія — її власність. Ще до того, як вони одружилися, Едуард працював на неї. Але вони любили одне од-

«КВІТКУ НЕ ПРИВАБЛЮВАВ ОБРАЗ ПОП-ДІВИ, І ЛАВРИ МАДОННИ ЇЇ БУЛИ НЕ ПОТРІБНІ...»

Квітка Цісик з родиною

Вона цікавилася моїми подорожами Україною (я тоді працювала в газеті і багато писала про Україну), рідним Львовом, у якому народилися її батьки. Вона навіть чоловіка вчила української, щоб разом з ним приїхати.

— **Едуард Ракович — другий чоловік Квітки, її продюсер.**

— **Чи був у Квітки страх перед хворобою? Треба було мати особливу силу духу. Адаже двоє жінок з родини захворіло на ту саму смертельну недугу: її мама і старша сестра Марія.**

— Вона не впускала у себе страх. Знала, що хвора і повинна лікуватися, вона це зробить і

ного. По-друге, Квітку не приваблював образ поп-диви, і лаври Мадонни їй були не потрібні. І великої сцени вона не хотіла.

— **Квітка була відкритою, щирою. Але чомусь здається, що вона не була такою “аж-аж” компанійською...**

— У неї були близькі друзі, але вона віддавала себе родині. Спілкувалася із сестрами, племінницями...

— **Чи спілкувалася з українською діаспорою?**

— Не дуже. Всі хотіли, щоб вона виступала на різних святах, зустрічах, ювілеях, хотіли залучити її до своєї справи. А їй було легше відмовити всім, аніж казати одному “так”, а другому “ні”.

— **Що маєте на увазі, кажучи справа?**

— Якесь свято, наприклад день народження Шевченка.

— **Квітка любила Америку?**

— Так, вона народилася й жила в американському світі. Її друзі-музиканти — американці. Вона була спортивною, мобільною. Уміла використовувати кожну вільну хвилину. А ще Квітка дуже любила коней. Як тільки закінчувалася робота в студії, вона сідала у спортивне авто і їхала до свого замиського будиночка. Там подружжя тримало коней...

Але вона також дуже любила Україну і завжди хотіла об’єднати два різні світи.

А щодо хвороби... Звичайно, у родині міркували про це. Померла мама, потім Квітка, а два роки тому — сестра Марія. Вони майже одночасно захворіли, але це не генетичне. Мабуть, щось було у тому містечку, де вони жили, бо там дуже багато жінок із таким діагнозом.

Не хочу, щоб усе завершувалося так сумно. Квітка дуже любила життя, дорогих їй людей обдаровувала радістю, а коли заходила в кімнату, всі мимоволі всміхалися.

ШЕВЧЕНКО ЄДНАЄ САНКТ-ПЕТЕРБУРГ І ЛЬВІВ

Наталія ГУМНИЦЬКА,
науковий співробітник МІОК

Дорога гостя приїхала з далекого Санкт-Петербурга на запрошення Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету "Львівська політехніка" у рамках проекту "Відкриймо для України українську діаспору". Це — Тетяна Лебединська, яка, за влучним висловом директора Інституту Ірини Ключовської, "понад п'ятдесят років обробляє українське поле у місті на Неві, оберігає його від бур'яну безпам'ятства нашого".

Любов до Шевченка й України спонукала цю тендітну українку до дівчої дослідницької праці, результатом якої стало видання низки монографій, серед яких "Шевченківські місця Санкт-Петербурга", "Санкт-Петербург і Україна" (2002), "Український некрополь Санкт-Петербурга"

(2007). Пана Тетяна — один з авторів унікальної виставки-фотопроекту "Український некрополь Санкт-Петербурга", яка відбулася в Національному музеї Тараса Шевченка в Києві торік у вересні.

Членові Національної спілки письменників України, кандидату філософських наук Тетяні Лебединській було що сказати львів'янам про український Петербург. Її тиха, щира розмова неначе перенесла віщерт переповнені зали Львівської опери, Львівського палацу мистецтв, Львівського органного залу, у яких виступала пані Тетяна, у часи молодості Шевченка. Цікавою була розповідь про місця, пов'язані з життям Шевченка у Санкт-Петербурзі, про змагання української громади щодо відкриття пам'ятника Тарасові 2000 р. роботи українського скульптора з Америки Леоніда Молодожанина, про встановлення пам'ятника-валуна на Смо-

ленському кладовищі — найдавнішому цвинтарі Петербурга, першому місці спочинку Великого Кобзаря.

Пані Лебединська представила свою монографію "Український некрополь Санкт-Петербурга", ілюстровану фотографіями ще одного українського патріота Петра Тарасенка, уродженця Ніжинської землі. На цю працю вони витратили 14 років — розшуки, дослідження, впорядкування. Зібрано близько 400 фотографій, врятовано чимало могил. "Але ця справа потребує значних коштів і великої праці та зацікавлення не лише української громади Санкт-Петербурга, а й української влади й українців в Україні", — переконана Тетяна Лебединська.

Червоними трояндами привітав гостю ректор Національного університету "Львівська політехніка" професор Юрій Бобало, а зал стоячи дякував сподвижницю української справи у далекому російському місті, збудованому на поті й крові українських козаків та прославленому інтелектом наших митців і вчених.

Зворушливе враження справило добротний порив присутніх в органному залі на залик Тетяни Лебединської долучитися до справи встановлення пам'ятного знаку на символічній могилі (справжнє місце поховання досі не вдалося встановити) нашого славного гетьмана Полуботка на відзначення його 350-річчя 2010-го.

Під час перебування у Львові Тетяна Лебединська, окрім трьох вечорів, що незмінно завершувалися співом "Заповіту" і "Ребе та стогне Дніпр широкий" у єдиному пориві присутніх у залі й на сцені, зустрілася з представниками преси, виступала на радіо й телебаченні.

Ця тендітна жінка подала приклад, як потрібно любити Україну і виконувати заповіді Великого Тараса на рідній землі.

Львів'яни вшановують гостю

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА «ПІСТА»: «НАШІ В ІТАЛІЇ»

На запрошення спільноти "Піста" (м. Івано-Франківськ) представники Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою НУ "Львівська політехніка" відвідали відкриття виставки, присвяченої четвертій хвилі еміграції, що відбулося у Першій українській гімназії м. Івано-Франківська.

Розвиток зв'язків з діаспорою — один з пріоритетних напрямів роботи інституту. Науковий співробітник Наталія Гумницька розповіла про проєкти для поглиблення контактів між діаспорою й Україною, зокрема "Назустріч новій хвилі" та "Відкриймо для України українську діаспору", про конкурс "Діти емігрантів про себе".

Організатори виставки Оксана Пронюк та Ігор Лазоришин розповіли про завдання та історію створення виставки. Оксана Пронюк — керівник спільноти "Піста", що об'єднала колишніх заробітчан, які зараз намагаються адаптуватися на рідній землі, — не з розповідей знає про заробіт-

чанські будні: вона три роки працювала в Італії, і повернувшись, доносить до громадян України правдиву інформацію про роботу за кордоном. У її розповіді не лише темні сторінки емігрантських буднів — нелегальний перетин кордону, пошук роботи, моральна в'язниця, в яку потрапляють наші

представлено творчі роботи заробітчан — вишивки, малюнки, літературні твори. Їх, цих зойків зболілих душ, найбільше: деякі зібрано у двотомній "Антології творчості заробітчан" ("Світло на чужих стежках" і "Гавдеамус по-емігрантськи").

Ігор Лазоришин, журналіст газети "Галичина" і теж колишній заробітчанин, розповів про громадську роботу, яку проводять українці в Італії, про щоденні подвиги простих людей, що творять Україну далеко за її межами, утверджують позитивний образ Батьківщини у світі.

Тиждень виставка перебувала у гостинному приміщенні Першої української гімназії, а потім мандрувала школами та іншими навчальними закладами Франківщини.

Представники інституту та організатори виставки домовилися про те, що виставку буде представлено у Львові у червні 2008 року в рамках II Міжнародної науково-практичної конференції "Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті", яку проводить Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою.

Вл. інф.

Фрагмент виставки

жінки, працюючи біля важкохворих і неповносправних людей, а й те світле, добре, що розкрилося в душах відірваних від рідного краю і своїх родин жінок. На виставці

"Влада повинна дбати про відкриття культурних центрів у зарубіжжі".

ЧЕКАЄМО НА ПІДТРИМКУ

Віталій ЗУЄВ,
заступник голови
секретаріату УВКР

На чергові збори Президії Української Всесвітньої Координаційної Ради в Києві зібралися її члени з України, Азербайджану, Казахстану, Узбекистану, Російської Федерації, Канади. У роботі зборів узяли участь представники Іспанії, Німеччини, Португалії, а також делегати громадських організацій і державних установ України. Серед них — заступник міністра культури і туризму України Ольга Бенч, начальник управління з питань закордонного українства Міністерства закордонних справ України Василь Боечко, голова Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка Роман Лубківський тощо.

Доповідаючи з питання вшанування 75-х роковин Голодомору 1932—1933 рр. в Україні, Василь Боечко підкреслив, що не лише Верховна Рада України, а й парламенти багатьох країн світу визнали Голодомор геноцидом українського народу. Проте Державна Дума Російської Федерації та парламенти деяких інших країн світу досі не визнали Голодомор 1932—1933 років в Україні актом геноциду.

Члени Президії УВКР, голова Товариства "Україна — світ" Іван Драч, депутати Верховної Ради України Павло Мовчан, Іван Заєць, заступник голови УВКР Михайло Ратушний звертали увагу на те, що в Києві досі не споруджено пам'ятника жертвам Голодомору 1932—1933 рр. (автор — скульптор Анатолій Гайдамака), не розпочато будівництво музею Голодомору.

Голова УВКР Дмитро Павличко, доповідач з питання про створення загальноєвропейської української газети, зазначив, що в жовтні 2007 року відбувся I Європейський Форум видавців та журналістів. У прийнятій резолюції учасники Форуму схвалили ідею створення такої газети, мета якої — підтримка євроінтеграційних процесів України, зв'язків між українськими громадами Європи.

Під час палкої дискусії генеральний секретар Світового Конгресу Українців Віктор Педенко, голова Фонду імені Олега Ольжича Микола Плав'юк, голова Всеукраїнської громадської організації "Четверта хвиля" Олександр Шокало звернули увагу, що в Європі вже виходять газети, які претендують на статус загально-

європейських. Але, на жаль, вони такими ще не можуть стати насамперед тому, що нема належного фінансування.

Член Президії УВКР, голова Федерації українських асоціацій Іспанії Михайло Петруняк на підтвердження цієї думки навів приклад: в Іспанії виходить загальноєвропейська українська газета "Українець". Якщо її бюджет збільшити до 160 тисяч доларів на рік, а Українська держава візьме на себе половину зазначеної суми, то газета виходитиме регулярно на високому професійному рівні.

Президія УВКР звернулася з листом до Президента України Віктора Ющенка щодо створення загальноєвропейської української газети.

Заступник голови УВКР Михайло Ратушний присвятив доповідь проведенню "Єврокаравану—2008" за маршрутом "Київ — Брюссель" з метою ознайомлення з життям європейських українців та зустрічі з лідерами Європейського Союзу і Ради Європи. Учасниками поїздки мають стати керівники українських громадських організацій України та Європи, а також представники органів державної влади України. Президія УВКР постановила провести цей захід у вересні 2008 року.

Голова Асоціації "Українці Казахстану" Михайло Парипса наголосив на потребі опрацювати архіви, відкриті для доступу в Казахстані. Він також звернув увагу на труднощі переїзду українців на постійне проживання в Україну та бюрократичні перешкоди на шляху мігрантів.

Як продовження теми, голова Об'єднання українців Кубані Микола Сергієнко розповів про проблеми повернення в Україну колишніх репресованих. Український уряд має звернути особливу увагу на руйнування музею Марка Вовчка в Нальчику та ремонт цієї культурної установи. На думку М. Сергієнка, Українська держава має піклуватися про те, щоб її культурні центри були не лише в столиці Російської Федерації, а й у регіонах Росії, зокрема в Краснодарі.

Голова Українського культурного центру "Батьківщина" (Узбекистан) Валентина Такаєва підтримала цю пропозицію М. Сергієнка. Адже, з її слів, у Ташкенті сьогодні 142 культурні центри різних національностей. Однак Україна й досі не подбала про створення єдиного осередку власної культури в Узбекистані.

МІСТОК МІЖ КРАЯМИ В УСЬОМУ СВІТІ

Процес формування організованої української громади в Італії ще триває. Не в усіх містах, навіть якщо там живе багато українців, є осередки, де можна поспілкуватися рідною мовою, разом відзначити національні та релігійні свята. Поява веб-сторінки www.leleky.org передусім була реакцією на фактичну відсутність активного загальноукраїнського інтернет-ресурсу на теренах Італії. З'явився єдиний інформаційний орган, мета якого — висвітлення подій в українській громаді, її активізація, сприяння самоідентифікації та усвідомлення власної ваги, надання можливості знайомства та обміну інформацією для українців, які проживають у різних кутках країни, пошуку друзів та ділових партнерів. Це має стати ще одним містком між материковими

українцями та країнами в усьому світі.

Читаючи "Лелеки", ви дізнаєтеся про події, переглянете фото найважливіших моментів з життя української спільноти. Тут знайдете основні імміграційні закони, що діють на території країни, та багато іншої корисної інформації. Окремий розділ відведено для пошуку українців, що зникли в Італії. В іншому зібрано публікації італійської преси, що стосуються цікавих особистостей та культурно-соціальних подій нашої громади. Редактор сайту — Маріанна Сороневич, веб-майстер — Михайло Думінський.

Запрошуємо охочих приєднатися до роботи над сайтом. Пропонуємо обмін лінками іншим інтернет-сторінкам, що висвітлюють схожу тематику, для створення єдиної мережі.

Адміністрація сайту

Співає Василь Литвин

Марія ГАРМАШ,
вчителька української мови
й літератури, с. Устимівка
Васильківського району
Київської обл.
Фото **Віталія Мороза**

Історія нашого народу 1960—70 рр. наповнена не лише трагедією знищення найкращих його синів і дочок, а й численними фактами тихого, але впертого спротиву цьому.

СОЛОВ'ІНИЙ ДОРОБОК РОДИНИ ЛИТВИНІВ

Серед куточків, де жила духовність України, — село Гребені на високому березі Дніпра поблизу Ржищева. Саме тут знайшло притулок подружжя Василя й Антоніни Литвинів після того, як чудовий дуєт братів Василя й Миколи Литвинів позбавили можливості продовжувати сценічну кар'єру. Більш того — націоналістам не можна було працювати в школі чи там, де “пахло” ідеологією. Лишився шлях боротьби за виживання у звичайному колгоспному селі. Влада була спокійна: чи до ідеології та пісень їм, коли дітей годувати треба, та й хто до них дослухатиметься серед затурканих колгоспників? І якби природне бажання добитися гідного матеріального становища переважило, то не лишилося б ні сил, ні часу для духовного розвитку і творчості.

Василь і Антоніна змогли пересилити спокусу жити “не гірше за інших” і сприйняли спартанські умови свого побуту як належне. Вони годували дітей, підробляючи то в колгоспі, то в клубі, збираючи вироще-

Талановите подружжя вітає
народна артистка України Ніна Матвієнко

не на городі й у саду. І продовжували жити, вслухаючись і вдивляючись у навколишній світ і в глибини власних душ, у невичерпну скарбницю народної творчості. Це спонукало до взаєморозуміння і взаємоповаги, незважаючи на труднощі.

Завдяки спільно подоланим випробуванням, Литвини прийшли до власної пісні: бандурист Василь знайшов у дружині друга й поетеса, уважно ставився до її пошуків слова.

На своєму творчому вечорі-

презентації подружжя було відкритим і чесним перед собою й людьми, а їхні філософські висновки з прожитого й пережитого в парі були на диво прості.

Переповерена зала музею І. М. Гончара уважно вслухалась у кожне слово розповіді, поезії, пісні. Здавалося, радіють цій зустрічі не лише присутні, а й душі близьких друзів Литвинів, що вже відійшли у Вічність, — І. М. Гончара та О. П. Бердника, чиї імена раз по раз зринали на вустах.

Порадував своїм співом Маркіян Свято, один із випускників Стрітівської кобзарської школи. Кожен епізод цього дійства фотографував ще один “стрітвець” — голова “Молодої Просвіти” Віталій Мороз. Вони добре знають, скільки сил і здоров'я вклало подружжя Литвинів у створення і становлення школи.

Було приємно чути виступи багатьох справжніх друзів і шанувальників, зокрема Н. Матвієнко, П. Гончара, О. Фисуна.

Усі щиро раділи, що творчий доробок Василя й Антоніни з допомогою їхніх прекрасних дітей і добрих людей тепер буде доступний усім, хто шукає себе, пісню, Україну.

ОЛЕКСАНДР БАКЛАН: «БУДУЙМО СВОЮ ДОЛЮ»

Нині в Україні чимало благодійних фондів. Та є з-поміж них унікальний — “Відродження села Макіївки Носівського району Чернігівської області”. Зініціював його макіївець Олександр БАКЛАН.

— **Пане Олександр, розкажіть про Вашу громадську патріотичну організацію.**

— Одним із перших благодійників стали Інститут історії Національної академії наук України, Ліга історичних міст України, Посольство Республіки Куба в Україні, столичний готель “Дніпро”, ВАТ “Київспецбуд”. З-поміж відомих людей — лауреат Національної премії України кобзар-лірник Василь Нечепя, Леонід Кравчук, академік Євген Товстуха, чернігівський композитор Микола Збарацький, поет Борис Олійник.

— **Чернігівчину, як інші наші землі, коток тоталітарної ідеології намагався заперувати у рамки ідеологічних догм. Однак з утвердженням Української держави прийшла свобода.**

— Усі ми переживаємо ці трансформації, будуємо свою долю і свій дім. Відроджується і моя мала батьківщина — Макіївка. Щоправда, на ниві духовній. У селі споруджено храм Святого Вознесіння. На тому самому місці, де він стояв багато років. На жаль, його дощенту зруйнували 1986-го. Храм відтепер уже не дерев'яний, а цегляний. Має досить ошатний вигляд. Належить до Київського патріархату.

— **Цей храм — теж заслуга фонду. А ще фонд разом з київським видавництвом “Логос” видає серію книжок “Макіївське духовне джерело”.**

— Плідно співпрацює з нашим фондом директор видавництва Ольга Буйницька. 12 років тому з її рук вийшла у світ перша книжка — “Історія села Макіївки”. Її автор — мій батько Микола Баклан, який викладав історію в місцевій

середній школі, а ще захоплювався краєзнавством. Він писав історію рідного села упродовж усього свого життя. На превеликий жаль, тато рано відійшов у Вічність.

Потім було “Зібрання творів Степана Музиченка та спогадів про нього”. Степан Музиченко — поет, прозаїк, журналіст, музикант, художник, етнограф, мистецтвознавець, педагог. Він народився в селі Макіївка.

Макіївський благодійний фонд видав три томи творів нашого земляка, голови Чернігівської обласної організації Національної спілки письменників України Станіслава Реп'яха.

— **Він, як і Ви, глибоко віруюча людина.**

— Ще учнем я ходив до церкви. Правда, щоб батьки не бачили, адже сім'я вчителів. І тепер усі вихідні й святкові дні — у моєї рідної Макіївці. Провідую маму й обов'язково буваю в храмі Божому. Пишаюся тим, що Чернігівсько-Сіверська земля дала Україні видатних апостолів духу — Антонія Печерського, Лазаря Барановича, Дмитрія Ростовського, Феодосія Углицького. Підтримую ідею єдиної Помісної церкви, що кінце потрібна для консолідації національного життя.

Згадаймо гімн Олександра Кониського:

*Боже Великий, Єдиний,
Нам Україну храни,
Волі і світу промінням
Ти її осіни.*

Олександр Кониський — мій земляк із сусіднього Ніжинського району, села Переходівки, український письменник, педагог, громадський діяч.

Ця пісня довго мовчала на тій землі, де народилася, оскільки за радянських часів її вважали крамольною, націоналістичною. Зараз вона повертається до нас, насажуючи в свята і будні, вселяючи віру і впевненість у майбутньому.

Спілкувався **Анатолій ТУРКЕНЯ**,
член Чернігівського земляцтва
в м. Києві

УКРАЇНСЬКІ КРИЛА РАДЯНСЬКОЇ КОСМОНАВТИКИ

Таїна БРАТЧЕНКО,
м. Біла Церква

Послідовник вченого Костянтина Ціолковського — всесвітньо відомий авіаконструктор і конструктор ракетобудування Сергій Павлович Корольов народився в Україні, в місті Житомирі в учительській сім'ї. Сімнадцятирічним став студентом Київського політехнічного інституту (факультет механіки). Автор проекту нового літального апарата безмоторного літака “К5”. Упевнено можна сказати, що без Сергія Корольова радянська космонавтика виникла б набагато пізніше. Більш того, без творчості нашого земляка вона ніколи не досягла б того рівня, на який він її підніс. Юрій Гагарін став першим у світі космонавтом лише завдяки йому, Сергію Корольову, — авторів першого у світі космічного корабля “Восток-1”.

Чи шанували в Радянському Союзі нашого земляка за відкриття? 1938 року його заарештували за наклепом і засудили до 10 років ув'язнення. Тоді молодому вченому виповнився 31 рік. У найбільш плідний творчий період — до 40 років — Сергій Корольов незаслужено відбував покарання. Коли в Кремльському палаці з'їздив члени уряду й почесні гості вітали Юрія Гагаріна, то Сергія Корольова навіть не запросили до зали.

Але урядовці розуміли, що Радянський Союз не може обійтися без талановитого науковця. Адже без нього неможливим був би розвиток вітчизняної авіації. Які ж умови створили для нього? 1940 року його перевели до нового місця позбавлення волі — в ЦКБ-29 НКВС СРСР. Там під керівництвом Корольова створили фронтовий бомбардувальник

ТУ-2. Завдяки його розробкам під час Великої Вітчизняної війни на цих бомбардувальниках льотчики знищили сотні фашистів.

Саме Сергій Корольов 1957 року розробив і здав на озброєння стратегічну ракету Р-11 М з ядерною бойовою частиною. Він її модифікував, пристосував для озброєння підводних човнів, щоб з них можна було вести стрільбу на морі за будь-якої погоди. А в 50-х роках, коли Сергій Корольов уже працював у Москві, він підготував цілу школу молодих учених. Один з його талановитих учнів — провідний конструктор В. П. Макеев — заклав основу для створення унікального Центру розробки балістичних ракет морського базування.

З початку 60-х років ВКБ, яке очолював Корольов, працює над створенням ще не відомих у світі космічних ракет і ракетноносіїв. 1957 року здійснено запуск на навколосезну орбіту штучного супутника Землі. 12 квітня 1961-го перший у світі пілотований космічний корабель “Восток-1” здійснив політ у космос. Чотири місяці потому, у серпні, космо-

навт Герман Тітов уже цілу добу провів у космічному польоті на “Востоці-2”. Автором-конструктором обох космічних кораблів був Сергій Корольов. 1959 року він створює і запускає три автоматичні космічні апарати на Місяць. Перший робить там посадку, другий залишає вимпел Радянського Союзу, а третій фотографує невидимий бік Місяця. До реалізації подальших розробок удосконалення космічних апаратів учений залучає колег, насамперед свого товариша Г. Н. Бабакіна.

Сергій Корольов започаткував використання супутників телетрансляції, розробив перший вітчизняний супутник зв'язку і телетрансляції “Блиск-кава-1”.

Вагомий внесок у розвиток космонавтики іншого українського вченого, конструктора з Полтавщини Юрія Кондратюка, автора багатьох літальних апаратів. Його так само переслідувала радянська влада. Юрій Кондратюк не дожив навіть до 45-ти.

На початку 1940-х Юрій Кондратюк запропонував для стартів на Місяць створити базу не біля Землі, а навколо Місяця, бо це набагато зручніше. Його проект передбачав, що політ із Землі відбудеться на єдиній ракеті, потім навколо Місяця починає рухатися станція, на якій залишається один з астронавтів, а двоє спускаються на модулі на Місяць. Саме такою була американська програма “Аполлон” аж через тридцять років після відкриття українського вченого.

Передчасна смерть обох видатних українських конструкторів стала величезною втраченою для світової науки. Мимоволі постає питання: якого рівня вона досягла б, якби з життя цих талановитих науковців не викреслили найкращих років?

У День авіації й космонавтики ми згадуємо тих, хто наблизив його до нас, — наших героїчних земляків, авіаконструкторів і конструкторів ракетобудування, які попри несправедливість й жорстокість, завжди залишалися відданими народу й науці.